

Regeringens proposition

1979/80: 61

med förslag till epizootilag m. m.;

beslutad den 7 februari 1980.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll denna dag.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att epizootilagen från år 1935, som i vissa avseenden är föråldrad, ersätts med en ny lag i ämnet. Lagen är avsedd att utgöra en grund för de åtgärder som det allmänna kan tillgripa för att bekämpa farliga djursjukdomar som t. ex. mul- och klövsjuka och rabies. Myndigheterna får möjligheter att ingripa snabbt, om sådana sjukdomar bryter ut.

Vidare föreslås att förordningen (1969: 441) om organiserad hälsokontroll av husdjur ersätts med en lag i ämnet. Bestämmelserna där innebär att regeringen får de bemyndiganden som behövs för att rättsläget på området skall behållas i princip oförändrat. Förslaget innehåller dessutom den nyheten i förhållande till gällande rätt att den organiserade djurhälsokontrollen, som f. n. främst är inriktad på djur i animalieproduktionen, skall kunna avse även hästar och hundar.

De nya lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1980.

1 Förslag till

Epizootilag

Häri genom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller sådana allmänfarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa (epizootiska sjukdomar).

De epizootiska sjukdomarna anges i verkställighetsföreskrifter av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Om bekämpning av salmonellainfektion hos djur finns särskilda bestämmelser.

Bekämpning

2 § Den som har anledning misstänka att en epizootisk sjukdom har drabbat djur i hans vård skall omedelbart anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär.

3 § Har en veterinär anledning misstänka att djur drabbats av en epizootisk sjukdom, skall han omedelbart göra en undersökning för att fastställa sjukdomens art.

Den som har djuren i sin vård är skyldig att tåla det intrång och underkasta sig de åtgärder samt lämna det biträde som föranleds av undersökningen.

Om det är nödvändigt för undersökningen, får djur som har insjuknat avlivas utan ägarens samtycke.

4 § Har en veterinär grundad anledning anta att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat, skall han, i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning, besluta om förbud mot att besöka och lämna den fastighet där sjukdomsfallet inträffat eller fastigheter där smitta annars kan antas förekomma samt att utföra transporter till eller från sådana fastigheter (spärrförklaring).

5 § Är det klarlagt att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat, skall länsstyrelsen i fråga om fastigheter där smitta förekommer besluta om förbud som anges i 4 § eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor, allt i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning (smittförklaring).

Under samma förutsättning skall länsstyrelsen besluta om

1. förbud mot transporter av djur eller varor till eller från eller inom ett område som gränsar till fastigheter där smitta förekommer eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor inom sådant område (beslut om kontrollområde),

2. förbud mot tillträde till vissa djurstallar (stallförbud).

6 § Beslut enligt 4 § skall upphävas av distriktsveterinären och beslut enligt 5 § av länsstyrelsen, så snart det blivit klarlagt att förutsättningarna för beslutet inte längre föreligger.

7 § För att bekämpa eller förebygga epizootiska sjukdomar får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen meddela föreskrifter om

1. avlivning av djur som är eller misstänks vara smittade eller kan sprida smitta,
2. avlivning av andra djur (epizootislakt),
3. oskadliggörande av döda djur,
4. smittrening,
5. skyddssympning eller annan förebyggande behandling av djur,
6. undersökning av djur i kontrollsyfte,
7. djurhållning,
8. transporter av djur och varor.

8 § Efter beslut av länsstyrelsen föreligger skyldighet för

1. innehavare av sådan slakteriinrättning som är ställd under offentlig kontroll att ställa lokal och utrustning till förfogande för epizootislakt,
2. innehavare av redskap eller annan utrustning som oundgängligen behövs för att bekämpa eller förebygga en epizootisk sjukdom att tillhandahålla utrustningen,
3. personal vid slakteriinrättning som avses i 1 och den som handhar utrustning som avses i 2 att delta i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt denna lag.

Tillsyn

9 § Den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas av lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet.

En tillsynsmyndighet har rätt att för tillsynen få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen för att där göra undersökningar och ta prover.

Länsstyrelsen får meddela föreläggande eller förbud som uppenbart behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I beslut om föreläggande får länsstyrelsen utsätta vite.

Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt föreläggande, kan länsstyrelsen förordna om rättelse på hans bekostnad.

Övriga bestämmelser

10 § Ersättning av statsmedel lämnas till den som på grund av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter får vidkännas

1. kostnad eller förlust genom intrång i näringsverksamhet,
2. kostnad eller förlust i annat fall genom att husdjur avlivas eller dör till följd av skyddssympning eller annan behandling,
3. inkomstförlust.

Ersättningen kan jämkas om den ersättningsberättigade själv uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet har medverkat till kostnaden eller förlusten.

Den som deltagit i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt denna lag är berättigad till ersättning av statsmedel för arbete och tidspillan och för kostnader för resa och uppehälle.

Den som ställer lokal eller utrustning till förfogande för ändamål som anges i tredje stycket är berättigad till ersättning av statsmedel för kostnader och för förlorad avkastning eller nytta.

11 § Ansökan om ersättning skall göras hos lantbruksstyrelsen inom sex månader från den dag då anspråket uppkom. Görs inte ansökan inom den angivna tiden är rätten till ersättning förlorad, om inte särskilda skäl föreligger.

12 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att göra anmälan enligt 2 §,
2. bryter mot ett beslut enligt 4 eller 5 § eller mot en föreskrift som meddelats med stöd av 7 §.

Innefattar brott som avses i första stycket olovlig transport eller förflyttning av djur eller vara, skall sådan egendom förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

13 § Polismyndigheterna skall lämna den handräckning som behövs för att denna lag skall efterlevas.

14 § En veterinärs beslut enligt 4 § får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut och lantbruksstyrelsens beslut i särskilt fall får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Andra beslut av lantbruksstyrelsen får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut som avses i första och andra styckena gäller med omedelbar verkan, om ej annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1980.

Genom lagen upphävs epizootilagen (1935: 105). Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till

Lag om organiserad hälsokontroll av husdjur

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen bemyndigas att ge organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning rätt att enligt de föreskrifter som regeringen meddelar anordna hälsokontroll med ändamål att motverka eller förebygga sjukdomar hos husdjur.

2 § Den som äger eller innehar djur av sådant slag och inom sådant område för vilket organiserad hälsokontroll har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen.

3 § Djur som omfattas av den organiserade hälsokontrollen får försäljas under särskild beteckning, förbehållen sådana djur.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka villkor som skall gälla för sådan försäljning.

4 § Regeringen får överlåta åt lantbruksstyrelsen dels att ge förening eller sammanslutning som avses i 1 § rätt att anordna hälsokontroll, dels att meddela föreskrifter enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1980, då förordningen (1969: 441) om organiserad hälsokontroll av husdjur skall upphöra att gälla.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1979-11-08

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Wikström, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Lagrådsremiss med förslag till epizootilag

1 Inledning

I epizootilagen (1935: 105) finns bestämmelser om bekämpning av smittsamma djursjukdomar. Lagen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

I skrivelse den 17 mars 1978 har lantbruksstyrelsen under hänvisning till bl. a. behovet av en modernisering av den nuvarande epizootilagstiftningen föreslagit att en ny epizootilag utfärdas och bifogat förslag till en sådan lag. Lantbruksstyrelsen har därefter med skrivelse den 4 maj 1979 ersatt det ursprungliga lagförslaget med ett i vissa hänseenden reviderat förslag som bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Efter remiss har yttranden över lantbruksstyrelsens slutliga förslag avgetts av statens livsmedelsverk, styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet, socialstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Västmanlands och Västerbottens län, kammarrätten i Jönköping, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges veterinärförbund och Svenska kommunförbundet.

En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3*.

I en framställning till regeringen i oktober 1977 har lantbruksstyrelsen bl. a. föreslagit att en hälsokontroll av hästar inordnas i den organiserade hälsokontrollen. Efter remiss har yttranden över framställningen avgetts av bl. a. statens livsmedelsverk, Sveriges lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas riksförbund, Kooperativa förbundet, Köttbranschens riksförbund, Ridfrämjandet, Svenska fåravelsförbundet, Sveriges veterinärförbund och AB Svensk laboratorietjänst.

I ett betänkande (Ds Jo 1979: 7) Hundavel och hundhandel, avgivet av djursjukhusutredningen (Jo 1977: 02), har bl. a. föreslagits att gällande författningar om organiserad hälsokontroll av husdjur skall ändras så att de omfattar hälsokontroll även av hundar. Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av bl. a. rikspolisstyrelsen, statens hundskola, rikskontrollstyrelsen, lantbruksstyrelsen, konsumentverket, Sveriges lantbruksuniversitet, länsstyrelserna i Stockholms, Kristianstads och Göteborgs och Bohus län, Svenska kommunförbundet, Stockholms kommun, Malmö kommun, Östersunds kommun, Sveriges veterinärförbund, Svenska kennelklubben, Hundfrämjandet, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund och Svenska sällskapshundklubben.

Förordningen (1969: 441) om organiserad hälsokontroll av husdjur bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Epizootilagen

Med begreppet epizootisk sjukdom förstås sådan allmänfarlig djursjukdom som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa. I begreppet ligger också att det ingår ett visst överraskningsmoment. Smittämnen som orsakar epizootiska sjukdomar finns normalt inte inom landet utan förs in hit på olika vägar. De åtgärder som från samhällets sida vidtas vid utbrott av epizootiska sjukdomar syftar till att befria landet från sjukdomen.

De vanligaste smittkällorna är levande djur, djurprodukter och människor. Djurprodukter i form av animaliska livsmedel och matavfall kan härbärgera smittämnen. Mul- och klövsjukeutbrottet i England år 1967 orsakades av infekterade köttvaror. Vid denna epizooti avlivades mer än 420 000 djur och kostnaderna för bekämpningen beräknas ha uppgått till ca 100 milj. pund i dåvarande penningvärde.

Sjukdomsriskerna för Sveriges del bedöms f. n. vara särskilt överhängande i fråga om mul- och klövsjuka och rabies. Mul- och klövsjuka är en av de mest fruktade epizootiska sjukdomarna på grund av de stora produktionsförluster och fertilitetsrubbingar som följer med sjukdomen. Sedan den nuvarande epizootilagen trädde i kraft år 1935 har Sverige drabbats av två större mul- och klövsjukepizootier, åren 1938–1940 och 1951–1952, samt en svinpestepizooti i mitten av 1940-talet. Statens kostnader för bekämpningen av mul- och klövsjukepizootierna uppgick till ca 15 resp. 20 milj. kr. i dåvarande penningvärde. Sjukdomen rabies får nästan undantagslöst en dödlig utgång både för flertalet djurslag och för människor. Av de fem världsdelarna är det endast Australien som inte har rabies. Sällskapsdjur och då i första hand hundar svarar oftast för smittöverföringen till människor. Sjukdomen är f. n. mycket utbredd i Europa och sedan år

1977 förekommer den även i Danmark (Sönderjylland). Eftersom den även förekommer hos vilda djur, företrädesvis hos rävar, är den mycket svår att bekämpa.

Gällande bestämmelser om bekämpning av smittsamma djursjukdomar finns i epizootilagen (1935: 105) och förordningen (1961: 309) om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m. Epizootilagen gällde ursprungligen endast smittsamma sjukdomar hos husdjur. De olika slag av sjukdomar på vilka epizootilagen var tillämplig framgick dels direkt av lagen, dels av ett flertal kungörelser och brev genom vilka lagen gjorts tillämplig på ytterligare sjukdomar. Genom en lagändring år 1970 utvidgades lagen till att avse sjukdomar hos alla slags djur, alltså inte bara husdjur. Regeringen gavs samtidigt bemyndigande att föreskriva vilka sjukdomar som skall omfattas av lagen. Lagändringen innebar att epizooti-bestämmelserna anslöts närmare till bestämmelserna i smittskyddslagen (1968: 231).

Enligt lantbruksstyrelsen behöver epizootilagstiftningen nu göras till föremål för en mera genomgripande modernisering. Efter lagens tillkomst år 1935 har stora förändringar skett både när det gäller djurhållningen i landet och möjligheterna att vid sjukdomsfall snabbt ställa en säker diagnos och vidta effektiva bekämpningsåtgärder. Det är också en allmän uppfattning att lagen är svåröverskådlig och otidsenlig. I likhet med de flesta remissinstanserna anser jag att epizootilagen behöver moderniseras. Det är angeläget att bestämmelserna ges en lättillgänglig och tidsenlig utformning, som ger möjligheter till snabba ingripanden. Ju tidigare åtgärder kan sättas in för att förhindra spridning av en sjukdom och för att bekämpa den, desto mindre blir de ekonomiska förlusterna och desto billigare blir bekämpningen.

Den nuvarande epizootilagen har i viss utsträckning karaktär av ramlagstiftning. Lagen innehåller de huvudsakliga bestämmelserna om de skyldigheter som åvilar enskilda djurägare och om de myndighetsingripanden som kan komma i fråga när en epizooti har brutit ut eller misstänks. Mera detaljerade bestämmelser ankommer det på regeringen eller lantbruksstyrelsen att meddela.

Lantbruksstyrelsen har utformat ett lagförslag som till sin uppbyggnad ansluter till den nuvarande lagen. Flertalet remissinstanser tillstyrker eller förklarar sig inte ha några invändningar mot den huvudsakliga utformningen av förslaget. Socialstyrelsen förordar dock att förslaget överarbetas och att därvid samordningen mellan veterinär- och humanmedicin formaliseras och förstärks. Enligt socialstyrelsen bör en sådan samordning åstadkommas med hänsyn till att en del djursjukdomar också angriper människor, de s. k. zoonoserna, och till att vissa sjukdomar hos människor kan överföras till djur.

Den mest långtgående kritiken förs fram av kammarrätten i Jönköping som anser att förslaget inte är tillräckligt underbyggt för att läggas till

grund för lagstiftning. Erfarenheterna från den nuvarande lagens tillämpning har inte redovisats. Vidare saknas kommentarer till väsentliga ändringsförslag. Kammarrätten ifrågasätter vidare om inte salmonellalagstiftningen och möjligen också bisjukdomslagen (1974: 211) bör inarbetas i epizootilagstiftningen.

Beträffande frågan om en samordning mellan epizooti- och salmonellalagstiftningen vill jag framhålla att en sådan samordning tidigare har prövats men ansetts olämplig. Epizootilagen var ursprungligen tillämplig även på salmonellainfektioner hos djur. Med hänsyn till erfarenheterna från de stora salmonellautbrotten i början av 1950-talet upphävdes emellertid år 1955 lagens tillämpning på sådana infektioner. Epizootilagen ansågs nämligen inte medge den rörlighet och anpassning vid bekämpningen som krävs vid ett utbrott av salmonella. En tillämpning av epizootilagens bestämmelser om bekämpning ansågs kunna medföra från veterinärmedicinsk synpunkt tveksamma åtgärder med vittgående ekonomiska följder. Skäl saknas att frånga detta ställningstagande. Jag anser det heller inte lämpligt att inordna bisjukdomarna under epizootilagen, eftersom bekämpningen av bisjukdomar i större utsträckning än vad epizootilagen medger behöver kunna anpassas till omständigheterna i det enskilda fallet. Med anledning av kammarrättens kritik i övrigt vill jag framhålla att förslaget endast i begränsad utsträckning innebär ändringar i sak i förhållande till den gällande lagen. Som jag nyss har framhållit är det i första hand angeläget att i formellt hänseende modernisera lagstiftningen. För det syftet är enligt min mening det föreliggande underlaget tillräckligt.

Jag delar helt socialstyrelsens uppfattning att det är viktigt att åstadkomma en samordning i fråga om kontrollen av zoonoserna. För att kontrollen skall bli effektiv fordras ett nära samarbete mellan ett flertal myndigheter. Här kan nämnas lantbruksstyrelsen, socialstyrelsen, statsepizootologen, statsepidemiologen, veterinärer och hälsovårdsnämnder. Det ankommer i första hand på lantbruksstyrelsen och socialstyrelsen att se till att en effektiv samordning av myndigheternas insatser kommer till stånd. Redan i dag förekommer visst samarbete. Jag kan hänvisa till den rapportering som fortlöpande sker från lantbruksstyrelsen till statens bakteriologiska laboratorium och till de täta kontakter som hålls mellan statsepizootologen och statsepidemiologen. Vidare har lantbruksstyrelsen meddelat föreskrifter om skyldighet för länsstyrelsen att vid epizootibekämpning hålla hälsovårdsnämnderna underrättade om fattade beslut.

I fråga om lantbruksstyrelsens lagförslag vill jag anföra följande. Bestämmelser föreslås om skyldighet för djurägare att anmäla sjukdomsfall och om de åtgärder veterinärer och länsstyrelser skall vidta när epizootisk sjukdom misstänks ha inträffat. I ett första skede skall veterinären meddela spärrförklaring, vilket innebär att föreskrifter om förbud mot persontrafik och transporter till eller från vissa brukningsenheter blir tillämpliga. Har det klarlagts att epizootisk sjukdom har inträffat, skall länsstyrelsen

utfärda smittförklaring. Länsstyrelsen kan därutöver förordna om kontrollområde och stallförbud. Förordnandena innebär att föreskrifter om bl. a. förbud mot persontrafik och transporter och om tillträdesförbud skall tillämpas. De föreskrifter som anger den närmare innebörden av veterinärens och länsstyrelsens förordnanden skall enligt förslaget meddelas av regeringen eller lantbruksstyrelsen. Förslaget innehåller vidare bemyndigande för regeringen eller lantbruksstyrelsen att meddela föreskrifter om bekämpning av den inträffade sjukdomen. Sådana föreskrifter kan bl. a. avse avlivande av djur, skyddssympning eller annan behandling av djur och förbud mot transporter av djur och varor inom landet. I nu redovisade delar ansluter förslaget i sak nära till vad som gäller enligt den nuvarande epizootilagen.

Jag kan i likhet med remissinstanserna i allt väsentligt ansluta mig till lantbruksstyrelsens förslag i dessa delar.

I överensstämmelse med vad som gäller enligt den nuvarande lagen innehåller lantbruksstyrelsens förslag en bestämmelse om skyldighet för den som innehar slakteriinrättning att ställa lokaler och personal till förfogande för slakt av djur. Dessutom föreslås bestämmelser om skyldighet för den som innehar grävmaskin eller utrustning för smittrening att ställa redskap och personal till förfogande och om kommuns ansvar för att bekämpningspersonal får mat och inkvartering.

Den nuvarande bestämmelsen om djurägares skyldighet att ställa arbetskraft och redskap till förfogande saknar direkt motsvarighet i förslaget. Detsamma gäller bestämmelsen om djurägares åligganden när det gäller att avliva djur och oskadliggöra djurkroppar.

Jag delar kommunförbundets uppfattning att den föreslagna bestämmelsen om kommuns ansvar för bekämpningspersonals inkvartering och mat-hållning kan ifrågasättas. Med hänsyn till att staten skall svara för kostnaderna och till att mat och inkvartering i regel bör kunna ordnas utan kommunernas bistånd föreligger knappast något egentligt behov av en sådan bestämmelse. Tvingande regler torde inte behövas för att tillgodose intresset av att mat och inkvartering ställs till förfogande. En ovillkorlig skyldighet kan som kommunförbundet framhåller skapa problem för framför allt mindre kommuner. Jag anser därför att bestämmelser om detta inte bör tas upp i en ny epizootilag.

Enligt min mening bör skyldigheten att tillhandahålla utrustning för bekämpningen inte inskränkas till att gälla enbart grävmaskiner och utrustning för smittrening. Skyldigheten bör omfatta också andra redskap som oundgängligen behövs för bekämpningen och den bör också gälla personal som kan handha redskapen. I den mån djurägaren har tillgång till sådana redskap kommer skyldigheten att gälla även honom och hans anställda. Däremot bör djurägarna inte längre vara skyldiga att avliva djur och oskadliggöra djurkroppar. För detta krävs kunskaper och resurser som det inte kan förutsättas att djurägarna har.

Lantbruksstyrelsens förslag innebär att hälsovårdsnämnden åläggs att biträda som tillsynsmyndighet och att också biträda vid bekämpandet av djursjukdom. Enligt min mening innebär förslaget i dessa hänseenden att alltför långtgående krav ställs på hälsovårdsnämnderna. När det gäller bekämpningen av smittsamma djursjukdomar har hälsovårdsnämnderna i allmänhet inte den nödvändiga kompetensen. Jag anser vidare att det är mindre lämpligt att tillsynsansvaret enligt lagen delas mellan länsstyrelsen och hälsovårdsnämnden. Som jag har berört i det föregående är det däremot viktigt att nämnderna med hänsyn till deras ansvar enligt smittskyddslagen fortlöpande hålls underrättade om beslut enligt epizootilagen.

I överensstämmelse med vad som f. n. gäller föreslår lantbruksstyrelsen att ersättning av statsmedel skall kunna utgå för kostnad eller förlust som föranletts av åtgärd som vidtagits med stöd av lagen. Jag anser också att hittills tillämpade principer bör gälla. En förutsättning för ersättning till djurägarna skall alltså vara att kostnaden eller förlusten har uppstått till följd av ingripanden från myndigheternas sida. Den förlust som drabbar djurägaren genom att djur dör eller att produktionsförluster på annat sätt uppstår till följd av sjukdomen bör följaktligen inte ersättas med statsmedel. Kostnader eller förluster som har sin grund i myndighetsbeslut enligt epizootilagstiftningen bör däremot ersättas av staten fullt ut. Sålunda bör ersättning i princip utgå för värdet av alla slags husdjur som har avlivats eller som har dött till följd av skyddsympning eller annan behandling.

Vidare bör ersättning utgå för intrång i näringsverksamhet när intrånget orsakas av fattade beslut. I det hänseendet bör staten åta sig ett något vidare ersättningsansvar än det som f. n. gäller. Full ersättning bör utgå och rätten till ersättning bör inte längre göras beroende av att försäkring med bidrag av statsmedel kunnat erhållas för att täcka förlusten.

Den som deltar i bekämpningsarbetet bör få ersättning av statsmedel för arbete och tidspillan och för kostnader för resa och uppehälle. Den som upplåter slakterilokal eller tillhandahåller utrustning för bekämpningen bör vara berättigad till ersättning av statsmedel för förlorad avkastning eller nytta och för kostnader med anledning av upplåtelsen eller tillhandahållandet.

Föreligger särskilda skäl, bör ersättning liksom f. n. kunna komma i fråga också i andra hänseenden än de jag nu har redovisat.

Den nya lagen bör träda i kraft den 1 juli 1980.

2.2 Djurhälsokontroll

Sedan lång tid tillbaka drivs i vårt land på frivillig väg en organiserad hälsokontroll av husdjur. En hälsokontroll av svin påbörjades år 1942. Juverhälsokontroll för att motverka juversjukdomar hos nötkreaturen liksom hälsokontroll av får och fjäderfän har också bedrivits i många år. Till en början anordnades hälsokontrollen av hushållningssällskapen. Sedan

den 1 januari 1970 handhas den organiserade hälsokontrollen av skilda riksorganisationer på jordbruksnäringens område. Den omfattar olika kontrollformer för nötkreatur, svin, får och fjäderfän.

Verksamheten regleras genom förordningen (1969: 441) om organiserad hälsokontroll av husdjur. Djurhälsokontrollen anordnas enligt föreskrifter som meddelas av regeringen. Den har till ändamål att motverka eller förebygga sjukdomar hos husdjur. Enligt förarbetena till förordningen bör hälsokontrollen närmast gälla sådana husdjur vilkas egentliga funktion är att ingå i produktionen av animaliska livsmedel eller att användas för transporter eller annan verksamhet inom jordbruket och skogsbruket. För att garantera att hälsokontrollen står öppen för alla jordbrukare föreskrivs i förordningen att den som äger eller innehar besättning av sådant djurslag för vilket det finns organiserad hälsokontroll har rätt att få besättningen ansluten till kontrollen. Den som äger eller innehar besättning som omfattas av kontrollen har rätt att under viss tid försälja djur ur besättningen under beteckning som anger att djuret är fritt från sådan sjukdom som kontrollen avser eller kommer från besättning som har friskförklarats i fråga om sådan sjukdom. I övrigt föreskrivs att regeringen kan förklara såsom skyddat område viss del av landet där det inte förekommer några smittsamma sjukdomar som omfattas av hälsokontrollen eller där sådana sjukdomar har liten utbredning. För sådana skyddade områden gäller bl. a. förbud mot att föra in vissa slags djur. Enligt verkställighetsföreskrifter till förordningen får hälsokontrollen anordnas av riksorganisation eller annan sammanslutning på jordbruksnäringens område.

Lantbruksstyrelsen, som har låtit utreda den nuvarande hälsokontrollens omfattning och organisation m. m., föreslår att i den organiserade hälsokontrollen skall inordnas också en hälsokontroll av hästar. Lantbruksstyrelsen anför att Ridfrämjandet sedan år 1971 på försök har drivit en hälsokontroll av hästar vid ridskolor, ridläger och hyrstallar för att få en bättre hästhållning. Under försöksverksamheten har bl. a. konstaterats att många anläggningar är bristfälliga, vilket återverkar på hästarnas hälsa. Vidare har framkommit att hästar ibland används i arbete trots sjukdomar och skador. Det beror bl. a. på svårigheterna att upptäcka och bedöma hästarnas sjukdomar och skador. Med hänsyn härtill är det enligt lantbruksstyrelsen angeläget att en organiserad hälsokontroll kommer till stånd även beträffande hästar. Lantbruksstyrelsen föreslår att Ridfrämjandet som riksorganisation skall vara huvudman för verksamheten.

Djursjukhusutredningen föreslår att gällande författningar om organiserad hälsokontroll av husdjur skall utvidgas till att avse även uppfödning av hundar. Som motiv anför utredningen att en organiserad hälsokontroll för kenneluppfödning av hundar kommer att medverka till en förbättrad kvalitet hos saluförda valpar och till att ge köparen en viss trygghet när det gäller valparnas hälsotillstånd. Verksamheten bör också kunna innebära såväl praktiska som ekonomiska fördelar för kennelinnehavaren genom

bl. a. minskad sjukdomsfrekvens och säkrare uppfödningresultat. Utredningen anser att Svenska kennelklubben bör vara huvudman för hälsokontrollen.

Lantbruksstyrelsens och djursjukhusutredningens förslag har såvitt nu är i fråga i allt väsentligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. I fråga om huvudmannaskapet för den föreslagna hälsokontrollen av hundar har dock framförts önskemål om annan huvudman än Svenska kennelklubben.

I likhet med lantbruksstyrelsen och djursjukhusutredningen anser jag det vara angeläget att den organiserade djurhälsokontrollen utvidgas till att omfatta även hästar och hundar. Den hälsokontroll av animalieproduktionens djur som sedan länge bedrivs av olika organisationer på jordbruksnäringens område har visat sig vara av stort värde. Hälsokontrollen har avsett allmän tillsyn och rådgivning i förebyggande syfte och dessutom kontroll för att motverka spridning av de vanligast förekommande sjukdomarna hos olika slags djur. Verksamheten har medverkat till att förbättra hälsotillståndet hos djuren och har dessutom inneburit viss garanti för djurens hälsotillstånd vid försäljningar. Verksamheten har inneburit både praktiska och ekonomiska fördelar för djurägarna. Enligt min mening finns det goda förutsättningar för att en hälsokontroll av hästar och hundar på motsvarande sätt kommer att innebära både praktiska och ekonomiska fördelar för djurägarna och ett förbättrat hälsotillstånd hos djuren. I fråga om uppfödningen av hundar bör en hälsokontroll dessutom kunna medverka till att bl. a. ärftligt betingade sjukdomar hos valparna motverkas.

Enligt gällande förordning, som har beslutats av Kungl. Maj:t och riksdagen, anordnas djurhälsokontrollen enligt föreskrifter som meddelas av regeringen. Den nya regeringsformen kräver i allmänhet att bemyndiganden för regeringen att besluta föreskrifter tas upp i lag. Den organiserade djurhälsokontrollen anordnas som nämnts f. n. av olika organisationer på jordbruksnäringens område. Enligt förslagen bör också andra sammanslutningar anförtros uppgiften att anordna sådan kontroll. Det är förutsatt i regeringsformen att förvaltningsuppgift kan överlämnas till bolag, förening, samfällighet eller stiftelse. Innefattar bemyndigandet myndighetsutövning skall överlämnandet ske i form av lag. I hälsokontrollen ingår bl. a. uppgiften att pröva om djurens hälsotillstånd är sådant att de får försälas under särskild beteckning som anger att djuren är fria från vissa sjukdomar som hälsokontrollen avser. Med hänsyn härtill och till att beteckningen vid straffansvar är förbehållen djur som är anslutna till kontrollen är detta en form av myndighetsutövning som får anses kräva bemyndigande i lag. För att det nuvarande rättsläget på området skall kunna behållas och för att hälsokontrollen dessutom skall kunna utvidgas till att avse flera djurslag förordar jag att förordningen om organiserad hälsokontroll av husdjur ersätts med en lag i ämnet. I lagen bör regeringen bemyndigas att ge organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning

rätt att enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar anordna hälsokontroll med ändamål att motverka eller förebygga sjukdomar hos husdjur. Med bemyndigandet att besluta föreskrifter avses föreskrifter om kontrollens närmare omfattning och utformning och föreskrifter om avgifter för kontrollen. Kontrollen bör stå öppen för alla som är intresserade av att ansluta sig. För att garantera detta bör, i överensstämmelse med vad som f. n. gäller, föreskrivas att den som äger eller innehar djur av sådant slag och inom något område för vilket hälsokontroll har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen.

Möjligheten att försälja djur som omfattas av hälsokontrollen under särskild beteckning, förbehållen sådana djur, innebär som nyss sagts vissa garantier för djurens hälsotillstånd och innebär samtidigt ekonomiska fördelar för djurägarna. En bestämmelse om sådan försäljning bör tas in i lagen. I lagen bör också tas in ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om under vilka villkor sådan försäljning skall få ske. Regeringen bör få överlåta åt lantbruksstyrelsen att meddela föreskrifter enligt lagen och att ge vissa organisationer och sammanslutningar rätt att anordna hälsokontrollen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1980.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till

1. epizootilag.
2. lag om organiserad hälsokontroll av husdjur.

Förslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 5*.

4 Specialmotivering

4.1 Förslaget till epizootilag

I §

Denna lag gäller sådana allmänfarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa (epizootiska sjukdomar).

Om bekämpning av salmonellainfektion hos djur finns särskilda bestämmelser.

I paragrafen, som har sin motsvarighet i 1 § nuvarande lag, anges lagens tillämpningsområde genom en allmän beskrivning av de sjukdomar lagen gäller. För en närmare precisering av tillämpningsområdet krävs verkställighetsföreskrifter.

De djursjukdomar som omfattas av lagen är allmänfarliga i den meningen att de kan få stor utbredning om de inte bekämpas i tid.

Beträffande skälen till att särskilda bestämmelser bör gälla för salmonellainfektion hos djur hänvisas till den allmänna motiveringen. Bestämmelserna finns i förordningen (1961: 309) om bekämpande av salmonellainfektion hos djur m. m. och kungörelsen (1961: 310) med närmare föreskrifter i fråga om bekämpande av sådan infektion.

2 §

Den som har anledning misstänka att en epizootisk sjukdom har drabbat djur i hans vård skall omedelbart anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär.

Paragrafen motsvarar 2 § nuvarande lag.

Jag har inte, som lantbruksstyrelsen föreslagit, ansett det lämpligt att i anslutning till denna bestämmelse meddela föreskrifter om isolering av sjuka djur och om förvaring av döda djur. Vilka åtgärder som bör vidtas i sådana hänseenden är bl. a. beroende av sjukdomens art. Det bör i stället överlåtas åt regeringen eller, efter regeringens bestämmande, åt lantbruksstyrelsen att meddela föreskrifter om sådana åtgärder. Ett sådant bemyndigande har tagits upp i 7 § i den nu föreslagna lagen.

3 §

Har en veterinär anledning misstänka att djur drabbats av en epizootisk sjukdom, skall han omedelbart göra en undersökning för att fastställa sjukdomens art.

Den som har djuren i sin vård är skyldig att tåla det intrång och att underkasta sig de åtgärder samt att lämna det biträde som föranleds av undersökningen.

Om det är nödvändigt för undersökningen, får veterinären efter medgivande av lantbruksstyrelsen besluta att insjuknat djur skall avlivas.

Paragrafen motsvarar 3 § 1 mom. i den nuvarande lagen.

Vissa remissinstanser har ifrågasatt om annan veterinär än distriktsveterinär bör åläggas det ansvar och de befogenheter som föreskrivs i den föreslagna lagen. Med anledning härav vill jag hänvisa till allmänna veterinärinstruktionen (1971: 810), enligt vilken det åligger varje veterinär som är behörig att utöva veterinäryrket att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra smittspridning, om det finns anledning befara att det inom hans verksamhetsområde förekommer sjukdom som avses i epizootilagen. Veterinären är då enligt instruktionen också skyldig att underrätta bl. a. vederbörande distriktsveterinär. Det kan i anledning av vad socialstyrelsen anfört i sitt remissvar anmärkas att även vederbörande hälsovårdsnämnd skall underrättas.

I paragrafen har också tagits in en föreskrift om skyldigheter i samband med veterinäringripanden enligt första stycket för personer som i sin vård

har djur som berörs av undersökningen. Det gäller t. ex. skyldigheten att bereda veterinären tillträde till djurstall för undersökningen. Det kan också vara så att veterinären behöver biträde för att kunna genomföra en provtagning eller annan undersökning av djur.

4 §

Har en veterinär grundad anledning att anta att en epizootisk sjukdom har inträffat, skall han, i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning, besluta om förbud mot persontrafik och transporter till eller från de fastigheter som kan ha drabbats av sjukdomen (spärrförklaring).

Närmare föreskrifter om beslut enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen motsvarar 3 § 2 mom. gällande lag.

Med hänsyn till att det inte kan överlämnas åt regeringen att meddela föreskrifter som inskränker den personliga rörelsefriheten har jag vid utformningen av förevarande paragraf inte helt kunnat ansluta mig till lantbruksstyrelsens förslag. Enligt förslaget skulle veterinärens beslut innebära att av regeringen eller lantbruksstyrelsen utfärdade generella föreskrifter om nödvändiga förbud blev tillämpliga. Den av mig förordade lydelsen innebär att veterinären med direkt stöd av lagen har att besluta om förbud i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning.

Med fastigheter som kan ha drabbats av sjukdomen avses fastigheter där sjukdomsfall har konstaterats och fastigheter till vilka smitta kan ha överförts.

5 §

När det är klarlagt att en epizootisk sjukdom har inträffat, skall länsstyrelsen, i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning, besluta om förbud mot persontrafik och transporter till eller från de fastigheter som har drabbats av sjukdomen eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor på fastigheterna (smittförklaring).

Under samma förutsättningar skall länsstyrelsen besluta om

1. förbud mot transporter av djur eller varor eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor inom angränsande områden (beslut om kontrollområde),

2. förbud mot tillträde till vissa djurstallar inom länet (stallförbud).

Närmare föreskrifter om beslut enligt första eller andra stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Paragrafen motsvarar 4 § 1 mom. nuvarande lag. Det har inte ansetts nödvändigt att behålla den nuvarande bestämmelsen om länsstyrelsens skyldighet att förklara stället eller området misstänkt för smitta och meddela därav föranledda beslut. För tiden innan länsstyrelsens beslut enligt förevarande paragraf kan det förutsättas att de beslut veterinären meddelat med stöd av 4 § utgör ett tillräckligt skydd mot smittspridning.

Beträffande skälet till att jag vid utformningen av paragrafen inte har

anslutit mig till lantbruksstyrelsens förslag kan jag hänvisa till vad som har anförts under föregående paragraf.

6 §

Beslut enligt 4 § skall upphävas av distriktsveterinären och beslut enligt 5 § av länsstyrelsen, så snart det blivit klarlagt att förutsättningarna för beslutet inte längre föreligger.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § 2 mom. sista stycket och 4 § 2 mom. nuvarande lag.

Sedan annan veterinär än distriktsveterinär vidtagit de åtgärder som omedelbart krävs vid ett sjukdomsfall torde regelmässigt ansvaret för fortsatta åtgärder komma att övertas av en distriktsveterinär. Med hänsyn härtill har det ansetts lämpligast att en distriktsveterinär skall svara för att beslut enligt 4 § upphävs oavsett vem som har meddelat beslutet.

7 §

För att bekämpa eller förebygga epizootiska sjukdomar får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen meddela föreskrifter om

1. avlivning av djur som är eller misstänks vara smittade eller djur som kan vara smittspridare,
2. avlivning av andra djur (epizootislakt),
3. oskadliggörande av döda djur,
4. åtgärder för smittrening,
5. skyddsypning eller annan förebyggande behandling av djur,
6. undersökning av djur i kontrollsyfte,
7. åtgärder i fråga om djurhållningen,
8. förbud mot transport inom landet av djur och varor.

Paragrafen motsvarar 5 § gällande lag. De föreskrifter som kan meddelas med stöd av bestämmelsen behöver inte begränsas till att gälla åtgärder när fall av en epizootisk sjukdom har konstaterats. Föreskrifterna kan också avse förebyggande åtgärder.

Med epizootislakt avses avlivning av djur för konsumtionsändamål. I förhållande till förslaget har det tillägget gjorts att föreskrifterna också skall kunna omfatta åtgärder i fråga om djurhållningen för att motverka att smitta sprids. Ett sådant bemyndigande fordras bl. a. för föreskrifter om att hundar skall hållas i band eller instängda för att förhindra spridning av rabies.

8 §

Efter beslut av länsstyrelsen föreligger skyldighet för

1. innehavare av sådan slakteriinrättning som är ställd under offentlig kontroll att ställa lokal och utrustning till förfogande för epizootislakt,
2. innehavare av redskap eller annan utrustning som oundgängligen behövs för att bekämpa eller förebygga en epizootisk sjukdom att tillhandahålla utrustningen,

3. personal vid slakteriinrättning som avses i 1 och den som handhar utrustning som avses i 2 att delta i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt denna lag.

Den föreslagna bestämmelsen motsvarar närmast 6 § och 7 § första stycket i den gällande lagen. Bestämmelsen innebär en vidgad möjlighet att rekquirera utrustning och personal för bekämpningen. Skyldigheten att ställa redskap till förfogande kommer i fortsättningen att gälla även andra än djurägaren. Den materiel som främst kommer att behövas är grävmaskiner och utrustning för smittrening.

Den möjlighet som bestämmelsen ger att ta i anspråk arbetsmaskiner hos djurägaren får självfallet inte utnyttjas på sådant sätt att risk för smittspridning uppkommer. Att så inte sker bör säkerställas genom de tillämpningsföreskrifter lantbruksstyrelsen utfärdar.

9 §

Den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas av lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet.

Länsstyrelsen får meddela föreläggande eller förbud som uppenbart behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I beslut om föreläggande får länsstyrelsen utsätta vite.

Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt föreläggande, kan länsstyrelsen förordna om rättelse på hans bekostnad.

Bestämmelser om tillsyn finns i 9 § gällande lag. Med hänsyn till att lantbruksstyrelsen numera biträds av statsepizootologen och epizootologiska avdelningen vid statens veterinärmedicinska anstalt har det inte ansetts nödvändigt att behålla möjligheten att i vissa fall tillsätta en särskild nämnd med uppgift att fullgöra lantbruksstyrelsens befogenheter och skyldigheter.

Genom den föreslagna paragrafen får länsstyrelsen vidgade möjligheter att åstadkomma rättelse när lagbestämmelser eller föreskrifter inte efterlevs.

10 §

Den som får vidkännas kostnader eller förluster på grund av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter är berättigad till ersättning av statsmedel för

1. värdet av husdjur som har avlivats eller som har dött till följd av skyddsympning eller annan behandling,
2. intrång i näringsverksamhet.

Den som deltagit i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt denna lag är berättigad till ersättning av statsmedel för arbete och tidspillan och för kostnader för resa och uppehålle.

Den som ställer lokal eller utrustning till förfogande för ändamål som

anges i andra stycket är berättigad till ersättning av statsmedel för kostnader och för förlorad avkastning eller nytta.

Gällande bestämmelser om rätt till ersättning av statsmedel finns i 8 § epizootilagen och 9 § epizootiförordningen. I den föreslagna paragrafen anges i vilka hänseenden enskilda skall vara berättigade till sådan ersättning. Beträffande förslaget innebär i förhållande till nuvarande bestämmelser hänvisas till den allmänna motiveringen.

Ersättning för djur bör utgå för det värde djuret skulle ha haft om sjukdomen inte hade inträffat. Kan det avlivade djuret nyttiggöras bör ersättningsbeloppet minskas med värdet av vad som kan tas till vara.

För intrång i näring bör ersättning kunna utgå för förluster och kostnader som uppstår när meddelade beslut leder till att det normala arbetet på den sjukdomsdrabbade gården inte kan utföras eller till att framställda produkter inte kan föras ut från gården. Till intrång i näring bör också räknas hinder mot att utnyttja betesmark till följd av att viss betesmark inte får utnyttjas.

11 §

Föreligger särskilda skäl, får ersättning lämnas även för annan kostnad eller förlust än som anges i 10 §, om kostnaden eller förlusten föranleds av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter.

Undantagsvis kan det finnas anledning att helt eller delvis med allmänna medel ersätta en kostnad eller förlust som inte omfattas av föregående paragraf. För att sådan ersättning skall lämnas bör omständigheterna vara sådana, att det inte framstår som rimligt att den enskilde ensam svarar för kostnaderna eller förlusten.

12 §

Frågor om ersättning enligt denna lag prövas av lantbruksstyrelsen.

Anspråk på ersättning skall framställas hos lantbruksstyrelsen inom sex månader från den dag då anspråket uppkom, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Liksom gäller f. n. bör frågor om ersättning prövas av lantbruksstyrelsen.

13 §

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att göra anmälan enligt 2 §.
2. bryter mot ett beslut enligt 4 eller 5 § eller mot en föreskrift som meddelats med stöd av 7 §.

Innefattar brott som avses i första stycket olovlig transport eller förflyttning av djur eller vara, skall sådan egendom förklarats förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. I stället för egendomen kan dess värde förklarats förverkat.

I punkt 1 straffbeläggs underlåtenhet att anmäla sjukdomsfall när det finns anledning att anta att det är fråga om en epizootisk sjukdom. Punkt 2 gäller brott mot beslut om spärrförklaring, smittförklaring, kontrollområde eller stallförbud och mot de föreskrifter om bekämpning och åtgärder mot smittspridning som regeringen eller lantbruksstyrelsen meddelar. I nuvarande lag finns motsvarande straffbestämmelser i 12 § första stycket.

14 §

Polismyndigheterna skall lämna den handräckning som behövs för att denna lag skall efterlevas.

För att bl. a. säkerställa att inledande undersökningar kan genomföras bör veterinärer och företrädare för tillsynsmyndigheterna kunna påkalla biträde av polismyndigheten. Ett annat exempel på när sådant biträde kan erfordras är när någon inte följer ett beslut att tillhandahålla redskap eller annan utrustning.

15 §

En veterinärs beslut enligt 4 § får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut och lantbruksstyrelsens beslut i särskilt fall får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Andra beslut av lantbruksstyrelsen får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut som avses i första och andra styckena gäller med omedelbar verkan, om ej annat förordnas.

Den föreslagna bestämmelsen innebär att även beslut i ersättningsfrågor skall överklagas hos kammarrätten. Som påpekats vid remissbehandlingen överensstämmer en sådan besvärsordning med de principer som lades fast vid den förvaltningsreform som beslutades år 1971. Däremot bör lantbruksstyrelsens normbeslut överklagas hos regeringen.

4.2 Förslaget till lag om organiserad hälsokontroll av husdjur

1 §

Regeringen bemyndigas att ge organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning rätt att enligt de föreskrifter som regeringen meddelar anordna hälsokontroll med ändamål att motverka eller förebygga sjukdomar hos husdjur.

Paragrafen motsvarar 1 § första stycket i nuvarande förordning.

Av de skäl som jag har angivit i den allmänna motiveringen behövs ett bemyndigande för regeringen att bestämma vilka organisationer och sammanslutningar som skall få anordna djurhälsokontroll. Bemyndigandet har tagits in i denna paragraf.

De föreskrifter som regeringen får meddela avses omfatta föreskrifter om

kontrollens närmare omfattning och utformning och föreskrifter om avgifter för kontrollen.

2 §

Den som äger eller innehar djur av sådant slag och inom sådant område för vilket organiserad hälsokontroll har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen.

Bestämmelsen motsvarar 1 § andra stycket i nuvarande förordning.

3 §

Djur som omfattas av den organiserade hälsokontrollen får försäljas under särskild beteckning, förbehållen sådana djur.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka villkor som skall gälla för sådan försäljning.

Paragrafen motsvarar 2 § i nuvarande förordning.

Enligt 3 § nuvarande förordning är det förbjudet att sälja djur av sådant slag som omfattas av den organiserade hälsokontrollen under beteckning som anger eller ger sken av att djuret är fritt från sjukdom eller kommer från besättning som har friskförklarats i fråga om sådan sjukdom om det saknas förutsättningar för att ge några garantier för djurets hälsotillstånd. I 6 § förordningen stadgas bötesstraff för brott mot bestämmelsen. Motsvarande föreskrifter bör lämpligen få sin plats i verkställighetsföreskrifterna till lagen.

4 §

Regeringen får överlåta åt lantbruksstyrelsen att ge förening eller sammanslutning som avses i 1 § rätt att anordna hälsokontroll och att meddela föreskrifter enligt denna lag.

Som jag anförde i den allmänna motiveringen bör regeringen få överlåta åt lantbruksstyrelsen att meddela föreskrifter enligt lagen och att pröva frågor om vilka sammanslutningar som har förutsättningar att anordna hälsokontroll.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslaget till epizootilag.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Bilaga I

Epizootilagen (1935: 105) i dess nuvarande lydelse

1 § Denna lag äger i den utsträckning Konungen förordnar tillämpning på djursjukdomar som kunna spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa.

Om bekämpande av salmonellainfektion hos djur finnas särskilda bestämmelser.

2 § Inträffar sjukdom som är eller misstänkes vara någon av de i denna lag avsedda sjukdomar, åligger det djurägaren att ofördröjligen och sist inom 24 timmar därom göra anmälan hos vederbörande tjänsteveterinär eller närmast boende veterinär.

3 § 1 mom. Har veterinär grundad anledning misstänka förekomsten av i denna lag avsedd sjukdom, skall han verkställa undersökning för fastställande av sjukdomens art. Finnes för undersökningen nödigt att insjuknat djur nedslaktas, äger veterinären efter inhämtande av lantbruksstyrelsens medgivande därom förordna. Intill dess resultatet av undersökningen föreligger, må djurägare icke i vidare mån än veterinären medgiver förfoga över insjuknat djur eller dess produkter.

2 mom. Veterinär skall, där Konungen så föreskrivit, förklara ställe, varest sjukdom som avses i denna lag förekommer eller misstänkes förekomma, spärrat, och åligger det för sådant fall veterinären att enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade anvisningar och föreskrifter anbefalla isolering och meddela förbud att från stället bortföra djur, som kunna angripas av sjukdomen, och mjölk ävensom i övrigt vidtaga nödiga åtgärder till förhindrande av smittspridning.

Har mellan ställe som i nästföregående stycke sägs och annat ställe, där djur finnas som kunna angripas av sjukdomen, förekommit sådan beröring att fara för smittas överförande föreligger, skall veterinär tillika, där Konungen så föreskrivit, förklara sistnämnda ställe spärrat samt beträffande detsamma meddela föreskrifter och vidtaga åtgärder som nyss sagts.

Har sjukdom, på grund varav ställe förklarats spärrat, befunnits icke förekomma, skall förklaringen omedelbart upphävas. I annat fall skall förklaringen gälla, intill dess det spärrade stället jämlikt 4 § förklarats smittat eller misstänkt för smitta.

4 § 1 mom. Länsstyrelse skall, då sjukdom som avses i denna lag inträffar inom länet eller då det är skäligen anledning till antagande att dylik sjukdom inom länet förefinnes, där Konungen så föreskrivit, förklara ställe, varest sjukdomen inträffat eller misstänkes förefinnas, jämte omkringliggande område i den utsträckning som prövas erforderlig smittat eller misstänkt för smitta. I samband därmed ankommer på länsstyrelsen att enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade anvisningar och föreskrifter dels anbefalla isolering av det smittade eller för smitta misstänkta stället eller området ävensom meddela förbud att begagna betesmark och att till smittat eller för smitta misstänkt ställe eller område införa djur, som kunna angripas av sjukdomen, eller från sådant ställe eller område utföra djur eller mjölk eller andra produkter eller varor, som kunna bidra till spridning.

dande av smitta, dels ock utfärda de övriga bestämmelser, som finnas påkallade till förekommande och hämmande av sjukdomen.

Har ställe eller område förklarats smittat av sjukdom som avses i denna lag, ankommer det på länsstyrelsen att enligt av lantbruksstyrelsen utfärdade anvisningar och föreskrifter dels förklara omkringliggande område för skyddsområde, dels ock i samband därmed förbjuda att, såvitt icke tillstånd i den ordning lantbruksstyrelsen bestämmer meddelats, till området införas eller inom området från gård till annan förflyttas djur, som kunna angripas av sjukdomen, eller att utan dylikt tillstånd därifrån utföras djur eller delar av slaktade djur, som medföra särskild fara för spridande av smitta, eller varor, som kunna medföra dylik fara.

2 mom. Har sjukdom, varav ställe eller område förklarats smittat, upphört och föreskriven smittrening ägt rum, skall länsstyrelsen i enlighet med bestämmelser, som utfärdats av lantbruksstyrelsen, förklara området fritt från smitta, och skall, därest omkringliggande område förklarats för skyddsområde, sådan förklaring, där den ej tidigare upphävts, samtidigt upphöra att gälla.

Har å ställe eller inom område, som förklarats misstänkt för smitta, därvid åsyftad sjukdom befunnits icke förekomma, skall länsstyrelsen omedelbart förklara området ej längre misstänkt för smitta.

5 § Inträffar sjukdom som avses i denna lag, må lantbruksstyrelsen, där Konungen så föreskrivit, för sjukdomens hämmande besluta, att nedslaktning eller dödande antingen av hel besättning, i vilken smitta inkommit eller misstänkes hava inkommit, eller ock av vissa sjuka eller för sjukdom misstänkta djur skall äga rum. Till förekommande av smittas spridande må lantbruksstyrelsen i den utsträckning som prövas erforderlig jämväl förordna om dödande av mindre husdjur, såsom fjäderfän, kaniner, hundar och kattor, oaktat de icke äro angripna av sjukdom eller därför misstänkta.

Lantbruksstyrelsen må till förekommande eller bekämpande av i denna lag avsedd sjukdom besluta om skyddsympning eller behandling av djur och, i den mån Konungen föreskrivit det, särskild undersökning av djur i kontrollsyfte eller för orientering om sjukdomens utbredning.

Lantbruksstyrelsen tillkommer dels att meddela förbud mot införsel eller utförsel av djur, produkter och varor, som kunna bidra till spridande av smitta, att gälla mellan skilda delar av riket, dels ock att utfärda erforderliga föreskrifter angående smittrening i anledning av sjukdom som avses i denna lag.

Fjäderfä får ej hållas i ladugård på annat ställe än i utrymme som är avskilt från ladugården i övrigt på sätt lantbruksstyrelsen bestämmer.

6 § Det åligger offentligt slakthus ävensom annan under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning att där så påkallas för nedslaktning enligt 5 § ställa lokal och personal till förfogande ävensom att vid sin verksamhet iakttaga de föreskrifter, som till undvikande av smittas spridande meddelas av lantbruksstyrelsen eller statens livsmedelsverk.

7 § Djurägare är skyldig att vid förrättning, som företages på grund av denna lag eller enligt densamma meddelade bestämmelser, ställa till förfogande för honom tillgängliga arbetskrafter och redskap, som äro nödiga för förrättningen.

Det åligger vidare djurägare att ombesörja, att djur, om vilket dödade jämlikt 3 eller 5 § förordnats, avlivas samt att kropp av sådant djur eller av djur, som dött i någon i denna lag avsedd sjukdom eller efter skyddsypning, varder på sätt lantbruksstyrelsen föreskriver oskadliggjord.

Djurägare och envar annan person äro i övrigt skyldiga att ställa sig till noggrann efterrättelse vad för bekämpande av sjukdom som avses i denna lag i vederbörlig ordning föreskrives, samt tåla det intrång och underkasta sig de åtgärder, som föranledas av denna lag eller enligt densamma meddelade bestämmelser.

Underlåter någon att skyndsamt fullgöra föreskriven åtgärd, skall densamma genom länsstyrelsens försorg verkställas på den försumliges bekostnad.

8 § Ersättning av allmänna medel för kostnad eller förlust, som föranletts av stadgande i denna lag eller enligt densamma meddelade bestämmelser, utgår jämlikt föreskrifter, som Konungen utfärdar.

Anspråk på ersättning som förut nämnts skall vid talans förlust framställas hos lantbruksstyrelsen senast inom sex månader från den dag anspråket uppkom, Konungen likväl obetaget att härifrån medgiva undantag, då så finnes påkallat.

Beträffande ersättning till veterinär gäller vad särskilt är stadgat.

9 § Högsta tillsynen över åtgärder till bekämpande av sjukdom som avses i denna lag tillkommer lantbruksstyrelsen. Då särskilda skäl därtill föranleda, må Konungen förordna att i fråga om bekämpande av viss sjukdom de befogenheter och skyldigheter, som jämlikt denna lag och enligt densamma meddelade bestämmelser ankomma på lantbruksstyrelsen, skola helt eller delvis tillkomma en av Konungen tillsatt nämnd.

Länsstyrelse skall vaka över att denna lag och enligt densamma meddelade bestämmelser noggrant tillämpas.

Det åligger hälsovårdsnämnd och polismyndighet att biträda vid nämnda tillsyn och övervakning ävensom att, där så påkallas, vara behjälpliga med undersökningar för utronande av smittkälla och dylikt.

10 § Vad i denna lag eller enligt densamma meddelade bestämmelser stadgas angående djurägares skyldigheter skall i tillämpliga delar hava avseende jämväl å ställföreträdare för djurägaren.

11 § Det ankommer på Konungen att meddela de närmare föreskrifter, som finnas erforderliga för tillämpning av denna lag.

12 § Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 §, 3 § 1 mom. sista punkten, 5 § sista stycket eller 7 §, eller

2. bryter mot föreskrift eller förbud som meddelats med stöd av 3 §, 2 mom., 4 § 1 mom. eller 5 § tredje stycket.

Finnes någon skyldig till brott som avses i första stycket, får domstolen förordna att rätt till ersättning enligt 8 § helt eller delvis skall gå förlorad.

Innefattar brott som avses i första stycket olovlig införsel, utförsel eller annan förflyttning av djur, produkter eller varor som kunna bidra till spridande av smitta, skall sådan egendom förklarad förverkad, om det ej är

uppenbart obilligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

Avskrift av dom i mål om ansvar för brott som avses i första stycket skall sändas till lantbruksstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1936 – – –

Lantbruksstyrelsens förslag till Epizootilag

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller sådan djursjukdom som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa och som kan få landsdels- eller landsomfattande utbredning (epizootisk sjukdom).

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen får föreskriva vilka djursjukdomar som enligt första stycket skall omfattas av lagen. Sådan föreskrift får innebära att lagen helt eller delvis skall gälla även i fråga om djursjukdom som kan anses jämförlig med epizootisk sjukdom.

Lagen gäller ej bekämpning av salmonellainfektion hos djur.

Åtgärder mot smittspridning

2 § Den som har anledning att anta att epizootisk sjukdom har drabbat djur i hans vård skall omedelbart anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär på orten.

Djur som har eller misstänks ha angripits av epizootisk sjukdom skall hållas avskilt från friska djur. Har djuret dött skall det förvaras på avskild plats.

3 § När vårdnadshavare saknas eller denne inte kan anträffas skall skyldigheten enligt 2 § fullgöras av hälsovårdsnämnden.

4 § Har veterinär anledning att misstänka att epizootisk sjukdom har inträffat, skall han omedelbart göra undersökning för att fastställa sjukdomens art. Om det är nödvändigt för undersökningen får veterinär efter lantbruksstyrelsens medgivande besluta att insjuknat djur skall avlivas.

5 § Har veterinär grundad anledning att anta att epizootisk sjukdom inträffat, skall han utfärda spärrförklaring för den brukningsenhet där sjukdomen inträffat och för brukningsenheter till vilka smitta kan ha överförts.

Spärrförklaring innebär att föreskrifter om förbud mot persontrafik och transporter till eller från brukningsenheten blir tillämpliga.

6 § När det är klarlagt att epizootisk sjukdom har inträffat skall länsstyrelsen utfärda smittförklaring för brukningsenhet eller område som har drabbats av sjukdomen. För att förhindra smittspridning får länsstyrelsen förordna om kontrollområde och stallförbud.

Smittförklaring, förordnande om kontrollområde och stallförbud innebär att föreskrifter om förbud mot persontrafik och transporter, tillträdesförbud och åtgärder i övrigt för att förhindra smittspridning blir tillämpliga.

7 § Föreskrifter som avses i 5 § andra stycket och 6 § andra stycket meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen.

Bekämpning

8 § För bekämpning av epizootisk sjukdom får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen meddela föreskrifter om

1. avlivning av djur som är eller misstänks vara smittade eller djur som kan antas vara smittspridande,
2. oskadliggörande av avlivat eller dött djur,
3. nedslaktning av djur (epizootislakt),
4. åtgärder för smittrening,
5. skyddsymning eller annan behandling av djur i förebyggande syfte,
6. undersökning av djur i kontrollsyfte,
7. förbud mot sådan transport inom landet av djur och varor som kan leda till smittspridning.

9 § Den som innehar slakteriinrättning som är ställd under offentlig kontroll är skyldig att ställa lokal och personal till förfogande för avlivning eller nedslaktning av djur enligt 8 §.

10 § Den som innehar grävmaskin eller utrustning för smittrening är skyldig att efter rekvisition av länsstyrelsen tillhandahålla maskin, utrustning och personal för bekämpning enligt denna lag.

Tillsyn

11 § Den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas av lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet. Hälsovårdsnämnden skall biträda vid tillsynen och om så krävs även vid bekämpandet.

Länsstyrelsen får meddela föreläggande eller förbud som uppenbart behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I beslut om föreläggande kan länsstyrelsen utsätta vite.

Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt föreläggande, kan länsstyrelsen förordna om rättelse på hans bekostnad.

12 § Polismyndighet skall lämna det biträde som behövs för tillsynen.

Övriga bestämmelser

13 § Kommun svarar vid behov för mat och tillfällig inkvartering för personal som är beordrad till smittförklarad brukningsenhet för omhändertagande av djur eller för smittrening.

14 § För kostnad eller förlust som föranletts av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade bestämmelser kan utgå ersättning av statsmedel. Fråga om ersättning prövas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

15 § Till böter dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att göra anmälan enligt 2 §,
2. bryter mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 eller 8 §.

Innefattar brott som avses i första stycket olovlig transport eller förflyttning av djur eller vara, skall sådan egendom förklarad förverkad, om det ej

är uppenbart obilligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

16 § Talan mot veterinärs beslut enligt 5 § föres hos länsstyrelsen genom besvär.

Talan mot lantbruksstyrelsens och länsstyrelsens beslut i andra frågor än ersättning enligt 14 § föres hos kammarrätten genom besvär.

Mot beslut i fråga om ersättning enligt 14 § föres talan hos regeringen genom besvär.

Beslut som avses i första och andra styckena länder omedelbart till efterrättelse, om ej annat förordnas.

17 § Regeringen bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter i de hänseenden som avses i denna lag. Regeringen får överlåta åt myndighet att meddela sådana föreskrifter.

Denna lag träder i kraft den

Genom lagen upphävs epizootilagen (1935: 105).

Sammanställning av remissyttrandena

1 Allmänna synpunkter

Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: Styrelsen tillstyrker att de framlagda förslagen läggs till grund för en ny epizootilag resp. en ny epizootiförordning. — — —

Statens livsmedelsverk: Förslaget till ny epizootilagstiftning tillstyrkes.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Det föreligger behov av en förenkling av den nuvarande delvis föråldrade och relativt svåröverskådliga lagtexten. Förslaget innebär bl. a. mer generellt givna bestämmelser vilket medför att förändringar av t. ex. bekämpningsmetoderna i större utsträckning än tidigare kan tillämpas utan omfattande ändringar av lagtexten. Länsstyrelsen tillstyrker i princip förslaget till ny epizootilag och ny epizootiförordning.

Länsstyrelsen i Hallands län: Länsstyrelsen har inga väsentliga erinringar mot de lämnade förslagen, vilka innebär en förenkling och modernisering av nu gällande bestämmelser.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: Lantbruksstyrelsen har lagt ner ett mycket omfattande arbete på att modernisera epizootilagen och epizootiförordningen och verkar att ha lyckats utomordentligt bra.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: Förslaget innebär i huvudsak en överarbetning och modernisering av gällande författningar. Målsättningen har framför allt varit att göra texten mer lättillgänglig. Enligt länsstyrelsens bedömning har målsättningen i stort uppnåtts och förslaget tillstyrkes därför i sina huvuddrag. — — —

Länsstyrelsen i Västerbottens län: För egen del anser länsstyrelsen att en modernisering av här aktuella lagar länge varit önskvärd och att de nu framlagda förslagen i stort sett synes täcka det krav på ramförfattning som finns i epizootisammanhang. — — —

Lantbrukarnas riksförbund: Inledningsvis vill LRF anföra att förslaget till ny epizootilagstiftning synes väl genomarbetat. Vid ett epizootiutbrott bör det vara väsentligt lättare för berörda myndigheter m. fl. att tillägna sig och tillämpa det presenterade förslaget.

Sveriges veterinärförbund: I en särskild PM kommenterar lantbruksstyrelsen förslagen. Där framhålls bl. a. att författningarna skall vara så utformade att de lätt kan läsas av veterinärer och andra målgrupper som i sitt dagliga arbete inte sysslar med smittskyddsfrågor. I stort sett har denna målsättning uppnåtts med de utarbetade förslagen. Likväl kan författningarna vad gäller några punkter göras mer systematiska och tydliga.

Länsstyrelsen i Stockholms län: I särskild PM kommenterar lantbruksstyrelsen förslagen och framhåller bl. a. att författningarna skall vara så utfor-

made att de lätt kan läsas av veterinärer och nya målgrupper som i sitt dagliga arbete inte sysslar med smittskyddsfrågor. Med hänsyn härtill och även rent principiellt anser länsstyrelsen att författningarna bör vara mera systematiska och tydliga.

Socialstyrelsen: Förslagen till ny epizootilag och epizootiförordning förefaller bl. a. innebära en modernisering av hittills gällande bestämmelser. Socialstyrelsen anser emellertid inte de nya editionerna tillräckligt anpassade till tidens krav på samordning mellan veterinär- och humanmedicin. Då en del djursjukdomar även angriper människa, de s. k. zoonoserna, och vissa sjukdomar hos människa kan överföras till djur bör så långt möjligt en samordning av bestämmelserna i å ena sidan epizootilag (och -förordning) och å andra sidan smittskyddslag (och -kungörelse) komma till stånd. En dylik samordning kan möjligen aktualisera ändringar även i smittskyddsbestämmelserna.

Enligt smittskyddslagens bestämmelser har landets hälsovårdsnämnder odelat ansvar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar inom kommunen. Detta ansvar måste då gälla även zoonoser. Med hänsyn härtill är anmälningsförfarandet i 2 § epizootilagen ofullständigt. En sådan komplettering bör göras att överensstämmelse med anmälningsförfarandet enligt smittskyddslagens och -kungörelsens bestämmelser uppnås. Vidare synes föreliggande förslag vara onödigt centralstyrt jämfört med motsvarande bestämmelser i smittskyddslag och -kungörelse varför viss förenkling bör ske.

Sammanfattningsvis vill socialstyrelsen framhålla vikten av att i förslagen till ny epizootilag och -förordning söka formalisera och stärka den koordination mellan veterinär- och humanmedicin, som redan finns och som genom aktuell zoonosforskning visat sig alltmer väsentlig. Härvidlag borde på lokal nivå hälsovårdsnämndens ställning stärkas, inte blott som tillsynsmyndighet, utan som aktiv och koordinerande part i bekämpandet av smittsamma sjukdomar såväl till skydd för människor som djur. Stats-epizootologen bör tilldelas motsvarande funktion som statsepidemiologen, innebärande också ökade resurser i såväl det aktiva epizootibekämpandet som för utveckling och forskning.

Under hänvisning till det ovanstående vill socialstyrelsen — — — förorda en överarbetning av föreliggande förslag och med hänvisning till vikten av samordning mellan å ena sidan epizootilag och -förordning och å andra sidan smittskyddslag och -kungörelse föreslå att humanmedicinsk expertis deltar i denna.

Kammarrätten i Jönköping: När en lagstiftning moderniseras bör hänsyn tas till annan lagstiftning som ägt rum under senare år. Före en revision bör också åtminstone kortfattat redovisas vilka erfarenheter som föreligger från den nuvarande lagstiftningens tillämpning. Lantbruksstyrelsen har i sin framställning knappast berört dessa förhållanden. Väsentliga delar av författningsförslagen innebär nyheter som inte ens kommenterats av styrelsen. Kammarrätten finner det otillfredsställande att en viktig lagstiftning med stor betydelse för den enskildes rättssäkerhet skall grundas på ett så bräckligt underlag som det föreliggande. Remissinstanserna har icke fått en tillfredsställande grund för sitt ställningstagande.

F. n. finns dels epizootilagstiftning, dels särskild lagstiftning rörande bekämpande av salmonella hos djur. Det finns enligt kammarrättens me-

ning ett sådant samband mellan dessa författningskomplex att de vid en reformering bör behandlas samtidigt. Det leder till missförstånd och byråkrati om man har olika regler i så näralliggande ämnen. Det kan möjligen också finnas skäl att inarbeta bisjukdomslagen (1974: 211) i en gemensam lagstiftning.

Kammarrätten vill också rikta uppmärksamheten på smittskyddslagen (1968: 231) och lagen (1956: 293) om ersättning åt smittbärare. Det finns all anledning att samordna en ny epizootilagstiftning med reglerna i dessa lagar. Bl. a. torde det vara fullt tänkbart att ersättningssystemet för smittbärare också kan användas för den som inte kan beredas arbete på grund av förbud enligt epizootilagstiftningen.

I en framtida epizootilagstiftning bör i enlighet med vad som föreskrives i 8 kap. 3 § regeringsformen klart anges vilka möjligheter till ingrepp mot enskilda som föreligger vid epizooti samt de skyldigheter som åligger den enskilde och kommunerna. Vidare bör framgå vilken rätt till ersättning enskilda och kommuner bör ha vid ingrepp på grund av lagen. Det framlagda förslaget fyller endast i viss utsträckning de nämnda kraven. Den enskilda djurägarens skyldigheter är sålunda – till skillnad från vad som gäller enligt nuvarande lagstiftning – icke angivna i lagen om man bortser från vårdnadshavarens skyldighet att anmäla sjukdomsutbrott.

Kammarrätten anser det remitterade förslaget inte så väl underbyggt att det kan ligga till grund för lagstiftning.

Svenska kommunförbundet: Vid en inträffad epizooti ställs stora krav på samhällets resurser. Detta är orsaken till att förslaget inrymmer väsentliga uppgifter för kommunerna. Några av dessa uppgifter är nya. Omfattningen och svårighetsgraden framgår dock ej.

Eftersom förslaget inrymmer flera oklarheter kan styrelsen ej tillstyrka att det i befintligt skick läggs till grund för nya författningar. En överarbetning bör ske. Härvid bör ske samråd med några kommuner (kommunikations-, hälsovårdsnämnd, socialnämnd, trafiknämnd m. fl.). Vid en sådan överarbetning bör bl. a. detaljstuderas hur de mindre kommuner, som inrymmer många och stora djurbesättningar, skall kunna fullgöra uppgifterna att ordna med mat och logi för personal som är beordrad till smittade djurbesättningar eller brukningsenheter. Vidare bör belysas de speciella problem som uppkommer när myndighetsbeslut måste fattas i akuta lägen och därav begränsade möjligheter att beakta de rättssäkerhetsregler som är förvaltningslagens huvudinnehåll. En särskild uppmärksamhet bör ägnas frågan om personalresurser och utbildningsbehov.

2 Inledande bestämmelser

Socialstyrelsen: 1 §. Epizootisk sjukdom är knappast ett klart avgränsat begrepp. Vad som enligt andra stycket är att betrakta som "jämförlig med epizootisk sjukdom" skulle då lika gärna kunna klassas som en sådan sjukdom. Andra meningen i andra stycket synes därför kunna utgå.

I tredje stycket sägs att lagen ej gäller bekämpning av salmonellainfektion hos djur. Denna mening borde förtydligas med en uppgift om att för ifrågakvarande sjukdom finns föreskrifter i särskild förordning och kungörelse. Styrelsen vill också fästa uppmärksamheten på att sagda författningar bör kompletteras med föreskrifter om ett anmälningsförfarande i likhet med vad som gäller enligt smittskyddslagen och -kungörelsen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: I epizootilagen § 1 anges grundkriterierna för vilka sjukdomar som skall omfattas av lagen. I sista meningen anges att lagen dock inte gäller bekämpning av salmonellainfektion hos djur. Meningen bör förslagsvis ändras till "Vid salmonellainfektion hos djur gäller särskild lagstiftning".

Svenska kommunförbundet: 1 §. Begreppet "landsdelsomfattande sjukdom" är svårtolkat, varför det bör preciseras.

3 Åtgärder mot smittspridning

Styrelsen för Sveriges lantbruksuniversitet: I § 2 föreslås att den som har anledning att anta att epizootisk sjukdom har drabbat djur i hans vård omedelbart skall anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär på orten. Styrelsen förordar att det efter ordet "omedelbart" införs – i likhet med den tidigare ordalydelsen i lagen – "eller senast inom 24 timmar". Likaså förordar styrelsen att det i § 4 före ordet "anledning" införs ordet "grundad", så att ordalydelsen blir "Har veterinär grundad anledning etc." De här angivna tilläggen befrämjar tillkomsten av mera avvägda åtgärder i situationer, som av naturliga skäl lätt inbjuder till förhastade sådana.

I § 2, stycke 2, vill man ha lagfäst att djur som har eller misstänks ha angripits av epizootisk sjukdom skall hållas avskilt från friska djur. Det är önskvärt att här göra tillägget "där så befinnes lämpligt". Detta tillägg bör sedan närmare preciseras i förordningen och kungörelsen. Tillägget är nödvändigt med hänsyn till att sådana smittsamma sjukdomar kan uppträda där onödigt borttransport av insjuknat djur får anses befrämja en icke önskvärd smittspridning.

Socialstyrelsen: 3 §. Begreppet "vårdnadshavare" används bl. a. i föräldrabalken i betydelsen föräldraansvarig. Att låta detta uttryck även betyda ansvar för djur anser styrelsen inte vara lämpligt.

Länsstyrelsen i Stockholms län: Enligt 5 § skall veterinär utfärda s. k. spärrförklaring men det framgår inte av lagen hur och av vem utfärdad spärrförklaring skall hävas. Samma är förhållandet med smittförklaring och förordnande om kontrollområde och stallförbud. Såväl utfärdande som upphävande bör för konsekvensens skull framgå av samma författning i synnerhet som åtgärderna kan få stora ekonomiska konsekvenser för såväl enskild djurägare som hela djurhållningen och det allmänna. Lantbruksstyrelsen har visserligen i sin PM skrivit att spärrförklaring hävs av länsstyrelsen etc. men det är inte tillfredsställande rent formellt att det står i en PM eller i separata anvisningar av annan potens än själva lagen. Det är viktigt, som lantbruksstyrelsen också framhållit, att spärrförklaring utfärdas så snabbt som möjligt av den veterinär som först får kännedom om misstanke på epizootisk sjukdom oavsett om denne är tjänsteveterinär eller inte. Men en spärrförklaring får alltid stora konsekvenser för djurägarens näringsutövning och ekonomi och också för samhället. Frågan är om inte den enskilde veterinären så snabbt som möjligt bör avlastas det formella ansvaret genom att länsstyrelsen verifierar eller konfirmerar varje spärrförklaring. I varje fall bör detta gälla för privat veterinär som inte kan falla tillbaka på arbetsgivaransvar i det fall han ställs till ansvar för eventu-

ella felaktigheter. Privat veterinär bör också ges möjlighet att, med tanke på sitt beroende av djurägaren, redan från början hänskjuta fallet till tjänsteveterinär, som därmed skall vara skyldig att omedelbart överta. Det förekommer tyvärr redan nu att anmälningar om smittsamma sjukdomar, djurskyddsärenden, rapporteringar m. m. är mera bristfälliga från privatpraktiserande veterinärer än från tjänsteveterinärer. I så allvarliga sammanhang som vid misstanke om epizootisk sjukdom bör det inte få befaras att en veterinär kan vara onödigt tveksam eller försiktig på grund av risk för konsekvenser för honom själv eller hans yrkesutövning.

Länsstyrelsen i Malmöhus län: Länsstyrelsen finner det angeläget att det i lagens 2 § andra stycket första punkten klarare uttryckes att djur som har eller misstänkes ha angripits av epizootisk sjukdom skyndsamt avskiljes och hålles avskilt från friska djur.

I lagens 4 § finns bestämmelser om att veterinär som har anledning att misstänka att epizootisk sjukdom inträffat omedelbart skall göra undersökning för att fastställa sjukdomens art. Länsstyrelsen anser att veterinären omedelbart bör meddela misstankar eller förekomsten av sådan sjukdom till tjänsteveterinär som därefter har att göra undersökning. Lojalitetskonflikter kan i annat fall uppkomma för vissa veterinärer i enskild tjänst.

Länsstyrelsen finner i övrigt att det är betydelsefullt att snabba beslut kan fattas och den förenkling som föreslagits i och med införandet av begreppet "spärrförklaring" medför en förbättring i detta avseende. Lagens 5 § bör enligt länsstyrelsens mening även ange länsstyrelsens befogenhet att upphäva spärrförklaring då smitta inte konstaterats. — — —

Länsstyrelsen i Skaraborgs län: 2 §. Länsstyrelsen anser, att anmälan om epizootisk sjukdom alltid skall göras till tjänsteveterinären dvs. distriktsveterinären på orten och denne bör också alltid utfärda spärrförklaringen. En sådan spärrförklaring kan medföra stora ekonomiska konsekvenser för djurägaren och bör därför alltid utfärdas av distriktsveterinären och ej av en privatpraktiserande veterinär. Detta behöver ej medföra någon förse- ning av betydelse för spärrförklaringen.

Länsstyrelsen vill också här peka på lämpligheten av att det fastslås i lagen, vem som skall häva spärrförklaringen liksom det analogt bör anges vem som skall häva eventuellt kontrollområde och stallförbud.

Länsstyrelsen i Västmanlands län: I § 5 föreskrives att veterinär skall utfärda spärrförklaring för den brukningsenhet där sjukdom inträffat. Det bör också framgå av lagtexten hur och av vem spärrförklaringen skall hävas.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: 3 §. När vårdnadshavare saknas bör skyldighet att anmäla misstanke om epizootisk sjukdom inte bara åvila hälsovårdsnämnd utan även envar annan som får kännedom om sjukdoms- utbrottet.

Länsstyrelsen vill framhålla att i 5–6 §§ i lagtexten bör även finnas angivet hur spärr- och smittförklaring skall hävas så att detta inte som nu är fallet enbart regleras i förordet till lagförslaget.

Kammarrätten i Jönköping: Regler om hävning av spärrförklaring och smittförklaring saknas i lagtexten trots att förfarandet beskrivs i motiven. — — — Författningstexten kan göras mycket mera lättläst och klar. Bl. a.

skulle det vara av värde om man i en paragraf klart definierade begrepp som spärrförklaring, smittförklaring, förordnande av kontrollområde osv.

Sveriges veterinärförbund: Enligt 5 § lagförslaget skall veterinär utfärda s. k. spärrförklaring men det framgår inte av lagen på vilket sätt utfärdad spärrförklaring skall hävas. Samma är förhållandet med smittförklaring och förordnande om kontrollområde och stallförbud. (Jfr 4 § nu gällande lag.) Såväl utfärdande som upphävande bör framgå av samma författning i synnerhet som åtgärderna kan få stora ekonomiska konsekvenser både för enskild djurägare och det allmänna. Lantbruksstyrelsen skriver visserligen i sin PM att spärrförklaring hävs av länsstyrelsen etc. men det är inte tillfredsställande att enbart ange detta i förarbeten eller i författning av lägre dignitet än lagen.

Svenska kommunförbundet: 2 §. Uttrycket "annan veterinär på orten" ifrågasätts. Om det endast finns en veterinär på orten och denne är oantärfbar bör anmälan göras till "närmaste veterinär". Skäl talar för att distriktsveterinären bör ha det primära ansvaret för insamling av uppgifter och kontroll av att bekämpningsarbetet startar snarast möjligt.

3 §. Vad som avses med skyldigheten för hälsovårdsnämnden bör preciseras.

5 §. Begreppet "spärrförklaring" ifrågasätts. En gård, brukningsenhet, område m. m. bör kunna förklaras "smittat" eller betecknas som "smitt-risk", vilket för allmänheten är en information som ej kan misstolkas.

Det anges att veterinär skall kunna utfärda spärrförklaring för en brukningsenhet, vilket bl. a. kan inkludera förbud mot pesontrafik och transporter till och från brukningsenheten. Att spärra av en väg till en gård kan innebära att man även påverkar trafiksituationen inom angränsande områden. Det bör klargöras om inte en sådan spärrförklaring bör ske via polismyndighet eller länsstyrelse.

6 §. Begreppet "kontrollområde" synes obehövligt. Ett sådant område borde kunna betecknas som "smittriskområde".

I förslagets promemoria anges procedurer kring införandet av restriktioner såsom "spärrförklaring", "spärrar", "kontrollområde", "stallförbud" m. m. Då dessa restriktioner är av stor ekonomisk betydelse bör det även belysas hur restriktioner och skyddsåtgärder skall undanröjas eller avslutas.

4 Bekämpning

Statens livsmedelsverk: Lydelsen av 9 § epizootilagen bör förtydligas så att det klart framgår att skyldigheten för slakteriinnehavare att ställa lokal och personal till förfogande gäller vid nedslaktning av djur. När det gäller avlivning av djur bör innehavaren endast vara skyldig att ställa personal till förfogande.

Lantbrukarnas riksförbund: Vad gäller epizootilagen (1979:00) har bl. a. föreslagits i 10 § att den som innehar grävmaskin eller utrustning för smittrening skall vara skyldig att efter rekvisition av länsstyrelsen tillhandahålla maskinutrustning och personal för bekämpning enligt lagen. Såsom paragrafen är skriven kan jordbrukare, som innehar traktorgrävare och annan utrustning för smittrening, bli skyldig att tillhandahålla denna och

eventuell anställd personal. Det måste emellertid av smittskyddsskäl vara helt olämpligt att anlita jordbrukare som driver animalieproduktion. Det kan också medföra svåra påfrestningar för andra jordbrukare att, t. ex. under skördetid, tvingas arbeta utanför den egna gården. Paragrafen bör därför skrivas om så att det kommer till klart uttryck att enskilda jordbrukare endast får rekvideras av länsstyrelsen om så är oundgängligen nödvändigt.

Sveriges veterinärförbund: I 10 § epizootilagen har föreslagits att den som innehar grävmaskin eller utrustning för smittrening skall var skyldig att efter rekvisition av länsstyrelsen tillhandahålla maskinutrustning och personal för bekämpning enligt lagen. Eftersom det av bl. a. smittskyddsskäl torde vara olämpligt att jordbrukare med traktorgrävare anlitas för smittrening, bör paragrafen skrivas om. Enskilda jordbrukare bör endast få rekvideras av länsstyrelsen om så är oundgängligen nödvändigt.

5 Tillsyn

Länsstyrelsen i Västmanlands län: I § 11 användes uttrycket "bekämpandet". Det förekommer i texten omväxlande med "bekämpning". Det senare uttrycket bör användas.

Länsstyrelsen i Västerbottens län: 11 och 13 §§. Kommunerna har anfört tveksamhet inför de uppgifter som förslaget kan komma att innebära för dem vid själva epizootibekämpningen och vid bespising och förläggning av engagerad arbetskraft. Risk för smittspridning påtalas om bespising skall ske från storhushåll.

Svenska kommunförbundet: Det anges att länsstyrelsen skall utöva tillsyn inom länet och att hälsovårdsnämnden skall biträda vid tillsynen och om så krävs även vid bekämpandet. Det krävs dock en tydligare lagtext som visar hur tillsynsansvaret är fördelat mellan länsstyrelse och hälsovårdsnämnd.

Frågan om vilka smittbekämpningsuppgifter som skall utföras av hälsovårdsnämnden måste klarläggas. Bl. a. måste frågor om ansvar för personal- och materialresurser, beredskap, utbildning, provtagningar, utredningar m. m. analyseras och fastläggas. Härvid måste även kostnadsfördelningen beaktas.

6 Övriga bestämmelser

Länsstyrelsen i Stockholms län: Det bör inskrivas i författningen att beslut som har betydelse för förebyggandet eller bekämpandet skall kunna verkställas omgående utan hinder av besvär.

Kammarrätten i Jönköping: Vid förvaltningsreformen 1971 utgick man från att mål om ersättning av statsmedel i princip skall överprövas av förvaltningsdomstol (jfr 1 § 4. lagen (1971: 309) om behörighet för allmän förvaltningsdomstol att pröva vissa mål). Det finns enligt kammarrättens mening ingen anledning att nu frångå de principer som då fastlades. Den enskildes rätt till ersättning från staten bör fullt ut kunna bli föremål för domstolsmässig prövning.

Lantbrukarnas riksförbund föreslår att ersättning enligt 14 § lagen (1979:00) även skall utgå för djur som dör till följd av den smittsamma sjukdomen efter det veterinär enligt 5 § lagen (1979:00) utfärdat spärrförklaring och besökt besättningen. Eventuellt kan det för de djur det här blir fråga om, vara tillräckligt om ersättning utgår enbart med slaktvärdet.

Svenska kommunförbundet: 13 §. Enligt förslaget skall kommunen svara för mat och logi för personal som är beordrad till en smittförklarad brukningsenhet. Det synes ej vara självklart att en sådan uppgift skall falla på kommunen. Detta krav kan för en mindre kommun, som inrymmer flera djurbesättningar som drabbats av t. ex. mul- och klövsjuka, innebära en arbetsuppgift som kommunen ej kan axla under ett akut skede. Frågan bör därför studeras omsorgsfullt.

14 §. Det anges att ersättning av statsmedel kan utgå för kostnad eller förlust som föranletts av beslut för att förebygga eller bekämpa epizootisk sjukdom. Det borde klart utsägas i författningen att statsmedel skall utgå.

Förordning (1969: 441) om organiserad hälsokontroll av husdjur

Kungl. Maj:t har, med riksdagen, funnit gott förordna som följer.

1 § Organiserad hälsokontroll med ändamål att motverka eller förebygga sjukdom hos husdjur anordnas enligt bestämmelser av Konungen eller myndighet som Konungen förordnar.

Den som äger eller innehar besättning av sådant djurslag för vilket finnes organiserad hälsokontroll har rätt att ansluta besättningen till kontrollen.

2 § Ägare eller innehavare av besättning som är ansluten till den organiserade hälsokontrollen skall, om förutsättningar föreligger, medges att under viss tid avyttra djur ur besättningen under beteckning som anger att djuret är fritt från sjukdom som kontrollen avser eller kommer från besättning som friskförklarats i fråga om sådan sjukdom.

3 § Djur av sådant slag som omfattas av den organiserade hälsokontrollen får icke bjudas ut till försäljning eller avyttras under beteckning som anger eller ger sken av att djuret är fritt från sjukdom som kontrollen avser eller kommer från besättning som friskförklarats i fråga om sådan sjukdom, utan att medgivande enligt 2 § föreligger.

4 § Konungen får förklara såsom skyddat område viss del av landet där smittsam sjukdom som omfattas av den organiserade hälsokontrollen icke förekommer eller har ringa utbredning. Djur av sådant slag som omfattas av den organiserade hälsokontrollen får ej utan medgivande enligt 2 § föras in i eller bjudas ut till försäljning eller avyttras inom skyddat område.

5 § Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer får medge undantag från 3 § eller 4 § andra punkten, om särskilda skäl föreligger.

6 § Den som uppsätligen eller av oaktsamhet bryter mot 3 § eller mot 4 § andra punkten eller mot föreskrift som meddelats i anslutning till undantagande enligt 5 § dömes till böter, om ej gärningen är belagd med straff i brottsbalken.

7 § Närmare bestämmelser för tillämpningen av denna förordning meddelas av Konungen eller myndighet som Konungen förordnar.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1970, då förordningen den 25 maj 1951 (nr 286) med vissa bestämmelser till motverkande av svinsjukdomar skall upphöra att gälla.

1 Förslag till

Epizootilag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller sådana allmänfarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa (epizootiska sjukdomar).

Om bekämpning av salmonellainfektion hos djur finns särskilda bestämmelser.

Bekämpning

2 § Den som har anledning misstänka att en epizootisk sjukdom har drabbat djur i hans vård skall omedelbart anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär.

3 § Har en veterinär anledning misstänka att djur drabbats av en epizootisk sjukdom, skall han omedelbart göra en undersökning för att fastställa sjukdomens art.

Den som har djuren i sin vård är skyldig att tåla det intrång och att underkasta sig de åtgärder samt att lämna det biträde som föranleds av undersökningen.

Om det är nödvändigt för undersökningen, får veterinären efter medgivande av lantbruksstyrelsen besluta att insjuknat djur skall avlivas.

4 § Har en veterinär grundad anledning att anta att en epizootisk sjukdom har inträffat, skall han, i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning, besluta om förbud mot persontrafik och transporter till eller från de fastigheter som kan ha drabbats av sjukdomen (spärrförklaring).

Närmare föreskrifter om beslut enligt första stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

5 § När det är klarlagt att en epizootisk sjukdom har inträffat, skall länsstyrelsen, i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning, besluta om förbud mot persontrafik och transporter till eller från de fastigheter som har drabbats av sjukdomen eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor på fastigheterna (smittförklaring).

Under samma förutsättningar skall länsstyrelsen besluta om

1. förbud mot transporter av djur eller varor eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor inom angränsande områden (beslut om kontrollområde),

2. förbud mot tillträde till vissa djurstallar inom länet (stallförbud).

Närmare föreskrifter om beslut enligt första eller andra stycket meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

6 § Beslut enligt 4 § skall upphävas av distriktsveterinären och beslut enligt 5 § av länsstyrelsen, så snart det blivit klarlagt att förutsättningarna för beslutet inte längre föreligger.

7 § För att bekämpa eller förebygga epizootiska sjukdomar får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, lantbruksstyrelsen meddela föreskrifter om

1. avlivning av djur som är eller misstänks vara smittade eller djur som kan vara smittspridare,
2. avlivning av andra djur (epizootislakt),
3. oskadliggörande av döda djur,
4. åtgärder för smittrening,
5. skyddsympning eller annan förebyggande behandling av djur,
6. undersökning av djur i kontrollsyfte,
7. åtgärder i fråga om djurhållningen,
8. förbud mot transport inom landet av djur och varor.

8 § Efter beslut av länsstyrelsen föreligger skyldighet för

1. innehavare av sådan slakteriinrättning som är ställd under offentlig kontroll att ställa lokal och utrustning till förfogande för epizootislakt,
2. innehavare av redskap eller annan utrustning som oundgängligen behövs för att bekämpa eller förebygga en epizootisk sjukdom att tillhandahålla utrustningen,
3. personal vid slakteriinrättning som avses i 1 och den som handhar utrustning som avses i 2 att delta i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt denna lag.

Tillsyn

9 § Den centrala tillsynen över efterlevnaden av denna lag och med stöd av lagen meddelade föreskrifter utövas av lantbruksstyrelsen. Länsstyrelsen utövar tillsynen inom länet.

Länsstyrelsen får meddela föreläggande eller förbud som uppenbart behövs för att denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I beslut om föreläggande får länsstyrelsen utsätta vite.

Underlåter någon att fullgöra vad som åligger honom enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt föreläggande, kan länsstyrelsen förordna om rättelse på hans bekostnad.

Övriga bestämmelser

10 § Den som får vidkännas kostnader eller förluster på grund av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter är berättigad till ersättning av statsmedel för

1. värdet av husdjur som har avlivats eller som har dött till följd av skyddsympning eller annan behandling,
2. intrång i näringsverksamhet.

Den som deltagit i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt denna lag är berättigad till ersättning av statsmedel för arbete och tidspillan och för kostnader för resa och uppehälle.

Den som ställer lokal eller utrustning till förfogande för ändamål som anges i andra stycket är berättigad till ersättning av statsmedel för kostnader och för förlorad avkastning eller nytta.

11 § Föreligger särskilda skäl, får ersättning lämnas även för annan

kostnad eller förlust än som anges i 10 §, om kostnaden eller förlusten föränleds av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter.

12 § Frågor om ersättning enligt denna lag prövas av lantbruksstyrelsen.

Anspråk på ersättning skall framställas hos lantbruksstyrelsen inom sex månader från den dag då anspråket uppkom, om inte särskilda skäl föränleder annat.

13 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. underlåter att göra anmälan enligt 2 §,

2. bryter mot ett beslut enligt 4 eller 5 § eller mot en föreskrift som meddelats med stöd av 7 §.

Innefattar brott som avses i första stycket olovlig transport eller förflyttning av djur eller vara, skall sådan egendom förklaras förverkad, om det ej är uppenbart obilligt. I stället för egendomen kan dess värde förklaras förverkat.

14 § Polismyndigheterna skall lämna den handräckning som behövs för att denna lag skall efterlevas.

15 § En veterinärs beslut enligt 4 § får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut och lantbruksstyrelsens beslut i särskilt fall får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Andra beslut av lantbruksstyrelsen får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut som avses i första och andra styckena gäller med omedelbar verkan, om ej annat förordnas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1980.

Genom lagen upphävs epizootilagen (1935: 105). Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till föreskrift som har ersatts genom bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den nya bestämmelsen.

2 Förslag till

Lag om organiserad hälsokontroll av husdjur

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Regeringen bemyndigas att ge organisation på jordbruksnäringens område eller annan sammanslutning rätt att enligt de föreskrifter som regeringen meddelar anordna hälsokontroll med ändamål att motverka eller förebygga sjukdomar hos husdjur.

2 § Den som äger eller innehar djur av sådant slag och inom sådant område för vilket organiserad hälsokontroll har anordnats har rätt att få djuren anslutna till kontrollen.

3 § Djur som omfattas av den organiserade hälsokontrollen får försälas under särskild beteckning, förbehållen sådana djur.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka villkor som skall gälla för sådan försäljning.

4 § Regeringen får överlåta åt lantbruksstyrelsen att ge förening eller sammanslutning som avses i 1 § rätt att anordna hälsokontroll och att meddela föreskrifter enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1980, då förordningen (1969: 441) om organiserad hälsokontroll av husdjur skall upphöra att gälla.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1979-12-21

Närvarande: justitierådet Holmberg, regeringsrådet Hellner, justitierådet Persson, justitierådet Vängby.

Enligt lagrådet den 20 december 1979 tillhandakommet utdrag av protokoll vid regeringsksammanträde den 8 november 1979 har regeringen på hemställan av statsrådet Dahlgren beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till epizootilag.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Hans Pettersson.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

1 §

Enligt första stycket i denna paragraf gäller lagen sådana allmänfarliga djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa varvid tillika anges att dessa sjukdomar betecknas epizootiska sjukdomar. Enligt specialmotiveringen krävs verkställighetsföreskrifter för en närmare precisering av tillämpningsområdet. En sådan precisering är otvivelaktigt nödvändig för den praktiska tillämpningen av lagen. Av många skäl, bl. a. med hänsyn till behovet av att snabbt kunna sätta in motåtgärder mot sjukdomarna i fråga och de allvarliga konsekvenser för enskilda som en tillämpning av lagens bestämmelser kan medföra, bör det inte få råda någon tvekan om vilka sjukdomar som omfattas av lagen. Att räkna upp de epizootiska sjukdomarna i själva lagen kan inte komma i fråga, eftersom nya sådana sjukdomar kan dyka upp och kräva snabba åtgärder. En förutsättning för att regeringen skall genom verkställighetsföreskrifter få "fylla ut" lagen med avseende på dess tillämpningsområde måste emellertid vara att den i lagen upptagna beskrivningen av epizootiska sjukdomar kan anses på ett tillräckligt detaljerat sätt ange principerna för avgränsningen av dessa sjukdomar, så att inte regeringen genom verkställighetsföreskrifter kan tillföra regleringen något väsentligt nytt i fråga om dess tillämpningsområde (jfr prop. 1973:90 s. 211)

Som framgår av det förut anförda anges i den föreslagna lagtexten, förutom att det skall vara fråga om djursjukdomar som kan spridas genom smitta bland djur eller från djur till människa, dels att lagen gäller "allmänfarliga" sådana sjukdomar, dels att dessa sjukdomar betecknas epizootiska sjukdomar. Det föreligger betydande svårigheter att närmare än så i lagtexten precisera vilka sjukdomar det är fråga om, när det nu inte kan anses möjligt att direkt räkna upp dem. Det överraskningsmoment som

ligger i begreppet epizootiska sjukdomar och som omnämns i den allmänna motiveringen torde ej böra tas upp som rekvisit i lagtexten, eftersom vissa sjukdomar, även om de får fäste här i landet, bör kunna bekämpas med tillämpning av lagens bestämmelser under en längre tid. Begreppet epizootiska sjukdomar har emellertid fått en förhållandevis fast avgränsning genom tillämpningen av den hittills gällande lagen och det framgår av lagstiftningsärendet att avsikten ej är att förändra denna avgränsning i något väsentligt hänseende. Det är alltså i huvudsak de sjukdomar som nu finns förtecknade i epizootikungörelsen (1935:106) samt sjukdomar av sådan art att de kan anses jämförliga med dessa sjukdomar som avses med regleringen. Begreppet har också veterinärmedicinsk och internationell förankring. Med hänsyn till det anförda måste av lagtexten och lagstiftningens syfte anses tillräckligt tydligt framgå vilken typ av sjukdomar det är fråga om. Det får därför godtagas att de epizootiska sjukdomarna närmare preciseras genom verkställighetsföreskrifter.

Den i lagtexten upptagna bestämningen av epizootiska sjukdomar synes närmast ge vid handen att även salmonellainfektioner bland djur bör räknas till sådana sjukdomar. Om det är önskvärt att hålla dem utanför regleringen, är det därför erforderligt att, såsom skett i det remitterade förslaget, uttryckligen undanta dem från denna.

Den precisering av lagens tillämpningsområde som enligt det förut anförda skall ske i verkställighetsföreskrifter blir uppenbarligen av stor praktisk betydelse. Med hänsyn härtill och då det är nödvändigt att vid misstänkta sjukdomsfall snabbt kunna ta ställning till om regleringen är tillämplig eller ej, bör i lagtexten tas in en erinran om att sådana föreskrifter skall finnas. Detta kan lämpligen ske i ett nytt andra stycke av innehåll, att de epizootiska sjukdomarna anges i verkställighetsföreskrifter av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

2-7 §§

Såsom kan utläsas av remissprotokollet är syftet med epizootilagen att ge den lagliga grunden för sådana ingripanden i de enskildas fri- och rättigheter som kan vara nödvändiga för att bekämpa epizootier eller hindra uppkomsten därav. Moderniseringen av lagstiftningen i ämnet syftar vidare till att göra reglerna mera lättillgängliga och tidsenliga. Med utgångspunkt i de angivna syftena kan det enligt lagrådets mening sättas i fråga om den uppläggning som lagen fått i det remitterade förslaget – och som inte innebär någon egentlig ändring i förhållande till den gällande lagen – är den mest ändamålsenliga. När det gäller den direkt i lagen gjorda regleringen av det allmännas ingripanden i form av inskränkningar i rörelsefriheten såsom besöks- och transportförbud och förbud mot tillträde till djurstallar riktar sig sålunda bestämmelserna till veterinären som har kontakt med ett misstänkt epizootifall och till länsstyrelsen med föreskrifter om vad de skall företaga sig. De inskränkningar i sin frihet som de enskilda

har att finna sig i framstår med den valda tekniken som sekundära i förhållande till veterinärens och länsstyrelsens åligganden. Det får anses ligga närmare till hands att i en lag av förevarande slag låta bestämmelserna rikta sig till de enskilda med en beskrivning av de olika ingripandena och de förutsättningar under vilka dessa kan komma i fråga. I administrativ ordning kan därvid bestämmas vad veterinärer och länsstyrelser eller andra myndigheter skall iakttaga för att fullfölja sina uppgifter inom epizootiskyddet. En sådan teknik har kommit till användning vid lagstiftning till skydd mot epidemier och synes böra användas även här.

Med avseende på regleringen i det remitterade förslaget av veterinärernas och myndigheternas handlande vid sådana ingripanden, där normgivningen inte kan delegeras till förvaltningsmyndighet, kan anmärkas att det föreslagna systemet innebär inte oväsentliga begränsningar i handlingsfriheten i det "operativa" skedet. Förbud och andra ingripanden enligt 4 eller 5 § skall sålunda genomföras i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning. Det kan emellertid inte uteslutas att det i vissa situationer kan finnas motstående intressen av den styrka att de vid en avvägning kanske befinns böra få företräde framför behovet av skyddsåtgärder mot en epizooti. Särskilt kan detta gälla när fråga uppkommer om undantag i enskilda fall från ett generellt förbud av nu avsett slag. Vidare kan det ifrågasättas om det inte är lämpligt att ha handlingsfrihet vid bestämmandet av vilka organ som skall besluta om ingripanden enligt 4 och 5 §§ i förslaget på samma sätt som handhavandet av de konkreta bekämpningsbesluten enligt 7 § överlämnas till reglering i administrativ ordning. När exempelvis en epizooti berör delar av flera län kan det vara lämpligt att administrativt sammanföra beslutsfattandet till en länsstyrelse för att säkerställa samordningen av restriktioner och andra bekämpningsåtgärder. Några intressen som talar för att i själva lagen reglera kompetensen i fråga om beslut enligt 4 och 5 §§ har inte anförts och synes heller inte föreligga. I enlighet med vad nu anförts vill lagrådet förorda att de ingripanden som måste eller av lämplighetsskäl bör regleras direkt i lagen får en sådan utformning att användningen därav blir fakultativ även om ingripandena behövs från bekämpningssynpunkt och att beslutsbefogenheten i fråga om sådana ingripanden bestäms i administrativ ordning med stöd av bemyndigande i lagen.

I det remitterade förslagens 2 § föreskrivs en anmälningsskyldighet för djurhållare som har anledning att antaga att en epizootisk sjukdom drabbat hans djur. Skyldigheten skall fullgöras genom anmälan till distriktsveterinär eller annan veterinär. Enligt 3 § inträder undersökningsplikt för veterinär som har anledning misstänka ett fall av epizootisk sjukdom och skyldighet för djurhållaren att tåla bl. a. det intrång som undersökningen föranleder. Har veterinären grundad anledning antaga att en epizootisk sjukdom inträffat skall han enligt 4 § besluta om förbud mot persontrafik och transporter. De angivna paragraferna jämställer tjänsteveterinärer och

andra veterinärer; dock får förutsättas att endast sådana enskilt verksamma veterinärer avses som har behörighet att utöva veterinäryrket. Något rättsligt hinder föreligger i och för sig inte mot att såsom skett i förslaget tillägga enskilda personer, här enskilt verksamma veterinärer, myndighetsfunktioner. En sådan ordning kan också i förevarande fall anses näraliggande, eftersom även enskilt verksamma veterinärer i sin yrkesutövning är underställda lantbruksstyrelsens tillsyn och har att följa bestämmelserna i den allmänna veterinärinstruktionen. Detta innebär bl. a. att de är skyldiga att iakttaga de föreskrifter som styrelsen meddelar. Styrelsen kan följaktligen meddela de särskilda föreskrifter som behövs för att myndighetsutövningen skall få samma karaktär vare sig besluten fattas och åtgärderna vidtages av en tjänsteveterinär eller av en enskilt verksam veterinär. Det är emellertid tydligt att svårigheter föreligger att överblicka alla de hänseenden, i vilka en reglering med detta syfte kan behövas och att utforma de särskilda reglerna. Ett i lagen inskrivet engagerande av enskilt verksamma veterinärer i epizootibekämpningen får vidare karaktären av en tjänsteplikt utan möjlighet för det allmänna att bestämma i vilken omfattning den skall tagas in anspråk. Det kan med hänsyn till de anförda synpunkterna ifrågasättas om undersökningsplikt och myndighetsutövning bör läggas på enskilt verksamma veterinärer. Distriktsveterinärorganisationen är väl utbyggd och besatt och den håller enligt vad som upplysts under föredragningen jour dygnet runt. Det synes därför kunna övervägas att föreskriva att anmälan alltid skall ske till distriktsveterinären och att befogenheten att vid undersökning av sjukt djur göra intrång, vålla olägenhet och påkalla biträde likaledes får utövas endast av distriktsveterinär. En sådan ordning skulle inte innebära hinder mot att en privatpraktiserande veterinär utför själva undersökningen på distriktsveterinärens uppdrag. Om angelägenheten av ett snabbt ingripande finnes kräva att även enskild veterinär får befogenhet att ingripa i nu avsedda hänseenden – vilket lagrådet saknar möjlighet att bedöma; frågan har inte närmare berörts i remissen – finner lagrådet emellertid inte anledning motsätta sig vad det remitterade förslaget innehåller i denna del.

I vad mån veterinärs befogenhet enligt 3 § att avliva djur i undersökningssyfte skall bero av medgivande av lantbruksstyrelsen synes vara en fråga som bör överlämnas till reglering i verkställighetsföreskrifter.

Beträffande dispositionen av lagens bestämmelser om skyldigheter och restriktioner för de enskilda kan vidare anföras. Det remitterade förslaget tar i 2 och 3 §§ upp bestämmelser som tar sikte på situationer då det gäller att klarlägga om ett fall av epizootisk sjukdom inträffat eller ej. Paragraferna reglerar de skyldigheter djurhållaren eller djurägaren då har, medan 4 och 5 §§ reglerar ingripanden som träffar en mera obestämd personkrets. Från systematisk synpunkt synes de specifika skyldigheterna för djurhållaren eller djurägaren lämpligen böra sammanföras i en paragraf, 2 §. I 3 § kan de förbud regleras som får meddelas när grundad anledning föreligger

att anta att ett fall av epizootisk sjukdom inträffat. De ytterligare förbud och föreskrifter som kan ifrågakomma när epizootisk sjukdom konstaterats kan inskrivas i 4 §, som alltså skulle innehållsmässigt i stort motsvara 5 § i det remitterade förslaget. De inskränkningar i den personliga rörelsefriheten som i förslaget tagits upp under 4 § och där benämnts spärrförklaring återkommer utan sakligt ändrad innebörd i 5 § under beteckningen smittförklaring. Förekomsten av två olika beteckningar för samma restriktion synes ägnad att försvåra förståelsen av lagen och bör därför undvikas. Benämningen smittförklaring är dessutom mindre upplysande om restriktionens innebörd än benämningen spärrförklaring. Det remitterade förslaget 5 § bör därför i fråga om restriktionerna i rörelsefriheten hänvisa till den reglering de fått i 4 §.

De begränsningar som enligt 5 § kan föreskrivas i fråga om transporter och hantering av djur eller varor synes i allt väsentligt sammanfalla med sådana åtgärder som kan föreskrivas med stöd av bemyndigandet i 7 § i förslaget, oavsett om det konstaterats något fall av epizootisk sjukdom. Att ingripanden i vissa fall kan stöda sig på flera bestämmelser i lagen kan visserligen ses som en ofullkomlighet i systematiskt hänseende men bör kunna godtagas, om det anses ändamålsenligt att betona en viss kombination av ingripanden i ett visst läge.

Enligt 6 § skall beslut enligt 4 § upphävas av distriktsveterinären och beslut enligt 5 § av länsstyrelsen så snart det blivit klarlagt att förutsättningarna för beslutet inte längre föreligger. Med den uppläggningslagen som lagrådet förordat i det föregående bör paragrafen inte ange vem som skall besluta om upphävandet utan detta bör regleras i verkställighetsföreskrifter, om särskild reglering av frågan överhuvudtaget behövs. Det får nämligen anses vara en allmän princip att, när beslut kan ändras eller upphävas, befogenheten att göra detta utan vidare tillkommer den som handlägger ärendet och som har kompetens att fatta det ursprungliga beslutet.

I enlighet med vad här anförts föreslår lagrådet att 2–7 §§ i det remitterade förslaget, sedan även vissa jämkningar av huvudsakligen redaktionell art företagits, ersätts med följande bestämmelser.

2 §

Den som har anledning misstänka att en epizootisk sjukdom drabbat djur i hans vård skall omedelbart anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär.

Beslutar veterinär om undersökning för att fastställa arten av en sjukdom, som misstänks vara epizootisk, är djurhållaren skyldig att tåla det intrång och underkasta sig de åtgärder samt lämna det biträde som förleds av undersökningen.

Om det är nödvändigt för undersökningen, får insjuknat djur avlivas utan ägarens samtycke.

3 §

Finns grundad anledning anta att ett fall av epizootisk sjukdom inträffat, kan i den utsträckning det behövs för att motverka sjukdomens spridning förbud utfärdas mot att besöka och lämna fastighet där sjukdomsfallet inträffat eller smitta annars kan antas förekomma samt att utföra transporter till eller från sådan fastighet (spärrförklaring).

Förbud enligt denna paragraf beslutas av myndighet eller enskild veterinär enligt regeringens bestämmande.

4 §

Är det klarlagt att ett fall av epizootisk sjukdom inträffat, kan i den utsträckning det behövs för att motverka sjukdomens spridning meddelas, förutom sådant förbud som avses i 3 §, beslut om

1. begränsningar i hanteringen av djur eller varor på fastighet som omfattas av spärrförklaring,

2. förbud mot transporter av djur eller varor till eller från eller inom område som gränsar till fastighet där smitta förekommer eller kan antas förekomma eller om andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor inom sådant område (beslut om kontrollområde),

3. förbud mot tillträde till vissa djurstallar (stallförbud).

Beslut enligt denna paragraf meddelas av myndighet som regeringen bestämmer.

5 §

Beslut enligt 3 eller 4 § skall upphävas när förutsättningar för meddelande av sådant beslut inte längre föreligger.

6 §

För att bekämpa eller förebygga epizootiska sjukdomar får, utöver vad i denna lag särskilt anges, regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om

1. avlivning av djur som är eller misstänks vara smittade eller kan sprida smitta,

2. avlivning av andra djur (epizootislakt),

3. oskadliggörande av döda djur,

4. smittrening,

5. skyddsypning eller annan förebyggande behandling av djur,

6. kontroll av djur,

7. djurhållning och hantering av varor,

8. transporter av djur eller varor.

Om lagrådets ändringsförslag beträffande 2–7 §§ i det remitterade lagförslaget följs, ändras numreringen av de följande paragraferna liksom hänvisningarna till tidigare paragrafer i ansvars- och fullföljdsbestämmelserna.

9 §

För att tillsynsmyndighet skall kunna utöva den föreskrivna tillsynen effektivt synes det vara erforderligt att myndigheten kan få tillträde till områden och lokaler där djur hålls och andra utrymmen och även får göra undersökningar och ta prover. En sådan rätt synes också vara förutsatt i

remissen, då i motiveringen till 14 § utsäges att tillsynsmyndigheterna skall kunna påkalla biträde av polismyndighet för att bl. a. säkerställa att inledande undersökningar kan genomföras. Enbart det förhållandet att tillsyn föreskrivits torde emellertid inte ge utrymme för att tillsynsmyndigheterna skall kunna vara verksamma i erforderlig utsträckning. En uttrycklig bestämmelse härom torde därför böra upptagas, lämpligen som ett andra stycke i förevarande paragraf, med förslagsvis det innehållet, att tillsynsmyndighet äger för att utöva tillsynen rätt att vinna tillträde till område, lokal där djur hålls eller annat utrymme och får där göra undersökningar eller taga prover.

10 §

Gällande epizootilag innehåller beträffande rätten till ersättning endast en föreskrift om att ersättning av allmänna medel för kostnad eller förlust, som föranletts av stadgande i lagen eller enligt lagen meddelade bestämmelser, utgår enligt föreskrifter som regeringen utfärdar. Sådana föreskrifter har meddelats i epizootikungörelsen, som innehåller en detaljerad reglering rörande ersättningsrätten och värderingsförfarandet. I det remitterade förslaget har regler om i vilka fall ersättning kan utgå tagits in i lagen (10 §). Avsikten är att lagen även på denna punkt skall kompletteras med verkställighetsföreskrifter som utfärdas av regeringen. Förslaget omfattar tre kategorier av ersättningsberättigade, nämligen de som får vidkännas kostnader eller förluster på grund av beslut enligt lagen eller med stöd av lagen meddelade bestämmelser, de som deltagit i bekämpning eller förebyggande åtgärder enligt lagen och de som ställer lokal eller utrustning till förfogande för bekämpning. Beträffande den förstnämnda kategorin avser rätten till ersättning dels värdet av husdjur som har avlivats eller som har dött till följd av skyddssympning eller annan behandling, dels intrång i näringsverksamhet. Till skillnad mot nuvarande ordning, där ersättningsrätten i vissa fall är till beloppet begränsad, är avsikten med förslaget att kostnader och förluster skall ersättas fullt ut.

Lagrådet har inget att invända mot den föreslagna uppläggningsen att själva lagen endast innehåller regler om i vilka fall ersättning kan utgå och att dessa regler kompletteras med verkställighetsföreskrifter, avseende bl. a. värderingsförfarandet. Lagrådet vill dock föreslå viss omredigering av lagtexten och vissa tillägg till denna. Det förtjänar också nämnas att justitieombudsmannen i 1973 års ämbetsberättelse (s. 511) uttalat sig för en mera allmän översyn av reglerna om ersättning vid myndighetsingripanden i hälsovårdens och liknande intressen, varvid bl. a. epizootiförfattningarna nämnts. Ett mera samlat grepp på dessa ersättningsproblem skulle enligt justitieombudsmannens mening underlätta reglernas tillämpning för allmänheten och myndigheterna.

Innebörden av första stycket i paragrafen är oklar genom att såsom ersättningsberättigad angivits den som får vidkännas "kostnader eller för-

luster" samtidigt som ersättningen angivits avse "värdet av husdjur" och "intrång i näringsverksamhet". Vidare synes stadgandet ha fått en mera begränsad räckvidd än som avsetts. Enligt epizootikungörelsen kan sålunda i vissa fall ersättning också utgå för mistad arbetsinkomst. Det torde inte ha varit avsikten att nu utesluta ersättning av detta slag. En särskild post, avseende "inkomstförlust" (jämför 5 kap. 7 § skadeståndslagen), torde därför böra upptas i lagtexten.

Med hänsyn till det anförda kan första stycket lämpligen ges den lydelsen att ersättning av statsmedel utgår till den som på grund av beslut enligt denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter får vidkännas

1. kostnad eller förlust genom intrång i näringsverksamhet,
2. kostnad eller förlust i annat fall genom att husdjur avlivas eller dör till följd av skyddsympning eller annan behandling,
3. inkomstförlust.

Lagrådets förslag innebär alltså att ersättningen när djur avlivas eller dör inte är begränsad till värdet av djuren. Också sådan förmögenhetsförlust som utgör följdskada skall ersättas, även om den inte är att anse som intrång i näringsverksamhet.

När i lagtexten – både i det remitterade förslaget och enligt den nu förordade lydelsen – talas om "förlust" avses därmed, liksom i andra värderingssammanhang, nettoförlust. Om djur, som avlivas vid en s. k. epizootislakt, kan nyttiggöras är det bara eventuell restförlust som skall ersättas.

I nuvarande lag finns en bestämmelse (12 § andra stycket) som har den innebörden att, om någon döms för att ha åsidosatt åliggande enligt lagen, domstolen kan förordna att rätt till ersättning helt eller delvis skall gå förlorad. Epizootikungörelsen innehåller i 9 § 11 mom. en bestämmelse som innebär bl. a. att, om ersättning slutligen bestäms till ett lägre belopp än som utbetalts provisoriskt, återbetalning behöver ske bara då ersättningstagaren förfarit svikligt eller själv medverkat till förlusten eller övertygats om förseelse mot 12 § epizootilagen. Genom nu berörda regler kan alltså ersättning komma att jämkas eller bortfalla vid vissa kvalificerade fall av medvällande från den skadelidandes sida.

Någon motsvarighet till dessa bestämmelser har inte tagits upp i det remitterade förslaget. Det kan emellertid inte uteslutas att det kan uppkomma situationer då en i och för sig ersättningsgill kostnad eller förlust framstår som i så hög grad självförvållad att det skulle vara stötande att tillerkänna vederbörande full ersättning eller ersättning överhuvudtaget. Som exempel kan nämnas att en hundägare i strid mot utfärdade föreskrifter låter sin hund löpa fritt omkring under en rabiesepidemi och hunden avlivas enligt gällande bestämmelser. Inom vissa jämförliga områden förekommer regler som begränsar ersättningsrätten vid olika slag av medverkan från den skadelidandes sida, se t. ex. 8 § kungörelsen (1956:296) om ersättning av statsmedel i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse.

Enligt lagrådets mening kan det finnas fog för att i paragrafen införa en jämningsregel för fall av medvållande. Regeln synes dock böra begränsas till medverkan som sker uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. Den torde knappast få aktualitet i andra ersättningsfall än de som avses i paragrafens första stycke.

Lagrådet får således föreslå att som nytt andra stycke i paragrafen upptas en bestämmelse om att ersättningen kan jämkas om den ersättningsberättigade själv uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet har medverkat till kostnaden eller förlusten.

De ersättningsituationer som avses i andra och tredje styckena i det remitterade förslaget torde i viss utsträckning kunna omfattas även av bestämmelser i första stycket. Dessa två stycken får emellertid uppfattas som subsidiära i förhållande till första stycket, så att ersättning ifrågakommer bara i den mån ersättning inte utgår redan enligt första stycket.

11 §

Detta stadgande innebär att även annan kostnad eller förlust än som avses i 10 § skall kunna ersättas om det föreligger särskilda skäl. Någon direkt motsvarande föreskrift finns inte i nu gällande epizootiförfattningar. Det har i motiven inte närmare angivits i vilka fall stadgandet skulle kunna få tillämpning.

En föreskrift med ett så obestämt innehåll passar mindre väl som ersättningsregel. Ändamålet med stadgandet torde kunna tillgodoses genom att regeringen eller förvaltningsmyndighet anslagsvägen bemyndigas att, i de undantagsfall som det kan bli fråga om här, utbetala ersättning efter en diskretionär prövning. Lagrådet vill därför förorda att stadgandet får utgå.

12 §

I remissen föreslås, att anspråk på ersättning enligt lagen skall framställas hos lantbruksstyrelsen inom sex månader från den dag då anspråket uppkom, om inte särskilda skäl föranleder annat. Vilka skäl som kan föranleda förlängning av preskriptionstiden har ej angivits och det är ej heller klarlagt att det verkligen finns behov av en sådan diskretionär prövning, som för övrigt ter sig främmande när som enligt förslaget anspråket vid fullföljd av talan skall prövas i förvaltningsprocess. En preskriptionsregel bör tvärtom av rättssäkerhetsskäl utformas så, att därav klart framgår, när den som vill framställa anspråk senast har att göra det. Det är tänkbart att en sexmånadersfrist någon gång kan framstå som alltför kort. Om t. ex. någon vill framställa anspråk både på grund av epizootislakt, varvid preskriptionstid torde räknas från tidpunkten för slakten, och för intrång i näringsverksamhet, då preskriptionstid inte torde börja löpa förrän intrånget upphör, kan möjligen så lång tid komma att förflyta från den förra till den senare tidpunkten att svårigheter uppstår att samordna anspråken. En preskriptionstid av ett år torde dock alltid vara tillräcklig. Ut-

sträcks tiden till ett år, bör därför undantagsregeln kunna slopas. I bestämmelsen torde böra anges, att rätten till ersättning är förlorad, om anspråk ej framställs inom angiven tid. Andra stycket i paragrafen torde därför böra innehålla, att ansökan om ersättning skall göras hos lantbruksstyrelsen inom ett år från den dag då anspråket uppkom, samt att, om det ej sker, rätten till ersättning är förlorad.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1980-02-07

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Mundebo, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri.

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition med förslag till epizootilag m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslaget till epizootilag.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

1 §

Jag har inget att invända mot lagrådets förslag att som ett nytt andra stycke i paragrafen tas in en erinran om att verkställighetsföreskrifter skall finnas för en precisering av lagens tillämpningsområde.

2-7 §§

Lagrådet sätter i fråga om den i 4 och 5 §§ använda tekniken att där ange olika myndigheters åligganden i det "operativa" skedet är den mest ändamålsenliga. Därigenom framstår de inskränkningar i sin frihet som de enskilda i detta skede har att finna sig i som sekundära. Dessutom förloras möjligheten att i administrativ ordning bestämma vilka organ som skall besluta om ingripanden.

Alla ingripanden som kan göras med stöd av den föreslagna lagen har ytterst till syfte att motverka att epizootiska sjukdomar sprids. Särskilt betydelsefulla är de åtgärder i form av isolering och avspärning som skall vidtas som en inledande åtgärd redan på grund av misstanke om att ett sjukdomsfall har inträffat. Jag vill erinra om att de sjukdomar som omfattas av lagen normalt inte förekommer i vårt land. Inträffar en sådan sjukdom krävs beslut om omedelbara och långtgående åtgärder. Detta bör komma till klart uttryck i lagen och samtidigt bör, på samma sätt som skett i den

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 8 november 1979.

nuvarande lagen, göras klart vem som skall bära ansvaret för att dessa beslut fattas. Jag kan följaktligen inte dela lagrådets uppfattning att lagtexten bör utformas med sikte på att i första hand informera de enskilda om vilka inskränkningar de kan drabbas av. Av paragraferna framgår med önskvärd tydlighet att enskilda kan få finna sig i inskränkningar i sin frihet på grund av sådana beslut. Inte heller föreligger enligt min mening något behov av handlingsfrihet vid bestämmandet av de organ som skall besluta om ingripanden. Några andra organ än de som har angetts i paragraferna kan knappast komma i fråga.

Jag är alltså inte beredd att ansluta mig till lagrådets förslag vad beträffar den lagtekniska uppbyggnaden av 4 och 5 §§.

Förbud och ingripanden *skall* enligt 4 eller 5 § genomföras i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning. Enligt lagrådet kan det inte uteslutas att det i vissa situationer kan finnas motstående intressen av den styrka att de vid en avvägning kanske befinns böra få företräde framför behovet av skyddsåtgärder mot en epizooti.

Enligt min mening innebär den föreskrivna begränsningen till inskränkningar som behövs för att motverka smittspridning att tillräckligt utrymme ges för att hänsyn skall tas till motstående intressen. Som ett exempel kan nämnas att en enskild kan få lov att lämna en isolerad gård, om han underkastar sig smittning.

Lagrådet har med hänvisning till att distriktsveterinärorganisationen numera är väl utbyggd ifrågasatt behovet av att ge enskilda veterinärer befogenhet att göra ingripanden med stöd av 3 och 4 §§. Jag vill framhålla att enskilda veterinärer i dag har motsvarande befogenhet. Med hänsyn till de allvarliga konsekvenser epizootiska sjukdomar kan medföra är jag inte beredd att försämra möjligheterna till snabba åtgärder. Däremot bör 3 § tredje stycket ändras i enlighet med lagrådets förslag.

Enligt lagrådet har i 4 och 5 §§ tagits upp samma restriktioner under två olika beteckningar, i 4 § under benämningen spärrförklaring och i 5 § under benämningen smittförklaring. Detta synes enligt lagrådet ägnat att försvåra förståelsen av lagen och bör därför undvikas.

För egen del vill jag erinra om att förslaget innebär att spärrförklaring skall meddelas av veterinär i ett tidigt skede, innan det ännu är helt klart att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat. Spärrförklaring skall avse fastighet där sjukdomsfallet har inträffat eller smitta annars kan antas förekomma. Smittförklaring däremot skall meddelas av länsstyrelsen när det är helt klart att det är en epizootisk sjukdom som har inträffat. Smittförklaringen skall avse endast sådana fastigheter där smitta förekommer. Utöver de restriktioner som spärrförklaringen avser kan smittförklaringen omfatta även "andra begränsningar i hanteringen av djur eller varor på fastigheterna". Med hänsyn till det anförda är jag inte beredd att frångå förslaget i denna del.

Vissa redaktionella ändringar bör göras i 4, 5 och 7 §§ i huvudsaklig överensstämmelse med vad lagrådet har förordat.

9 §

Jag förordar att en bestämmelse med det innehåll som lagrådet har föreslagit tas in som ett nytt andra stycke i paragrafen. Vissa i huvudsak redaktionella jämkningar bör dock göras i den av lagrådet föreslagna lydelsen.

10 §

Jag ansluter mig till den av lagrådet föreslagna omredigeringen av paragrafen och tillägget till denna. Jag har heller inget att erinra mot att som ett nytt stycke i paragrafen förs in en jämningsregel för fall av medvällande med den av lagrådet föreslagna lydelsen.

11 §

Som lagrådet har förutsatt syftar förevarande bestämmelse endast till att göra det möjligt att betala ut ersättning i undantagsfall och efter en diskretionär prövning. Bestämmelsen skiljer sig alltså från ersättningsregeln i 10 §, enligt vilken ersättning skall lämnas för vissa angivna kostnader och förluster. Med hänsyn till vad lagrådet har anfört vill jag inte motsätta mig att bestämmelsen får utgå ur lagen. Jag har för avsikt att föreslå regeringen att en bestämmelse av motsvarande innehåll i stället tas in i en förordning. Kostnaderna för nu nämnda ersättningar bör liksom f. n. täckas från anslaget Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m. under tionde huvudtiteln.

12 §

Lagrådets förslag till ändring av paragrafen innebär att möjligheten att pröva ett ersättningsanspråk som framställs efter preskriptionstidens utgång skall slopas och att preskriptionstiden i stället skall utsträckas från sex månader till ett år.

Den i remissen föreslagna bestämmelsen ansluter till vad som gäller f. n. med den skillnaden att det enligt den nuvarande lagen ankommer på regeringen att pröva om ersättning skall ges trots att den föreskrivna tidsfristen inte har iakttagits. Det är ett allmänt intresse att få ersättningsfrågorna avklarade snabbt. Samtidigt bör det med hänsyn till de enskildas intressen finnas möjlighet att liksom f. n. göra avsteg från preskriptionstiden vid ursäktliga dröjsmål. Det finns inte anledning anta att en sådan undantagsregel kommer att vålla några större svårigheter i tillämpningen. Jag är därför inte beredd att frångå förslaget i denna del. Däremot bör bestämmelsen utformas så att det tydligare framgår att den är en preskriptionsregel.

Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta

dels det av lagrådet granskade förslaget till epizootilag med vidtagna ändringar,

dels det till regeringsprotokollet den 8 november 1979 fogade förslaget till lag om organiserad hälsokontroll av husdjur.

Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

